

T.C

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI

YÜKSEK
LİSANS
TEZİ

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ
YARATICILIK ÖZYETERLİLİKLERİ İLE
ÖĞRETİMDE YARATICILIKLARI

AYŞE FEYZA ARICI

SINIF EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ YARATICILIK
ÖZYETERLİLİKLERİ İLE ÖĞRETİMDE YARATICILIKLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe Feyza ARICI

Danışman:

Doç. Dr. Sabahat BURAK

Antalya, 2023

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Özyeterlilikleri ile Öğretimde Yaratıcılıkları” adlı bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçalardan gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışmada alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

14 / 08 / 2023

Ayşe Feyza ARICI

İmzası

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ayşe Feyza ARICI'nın bu çalışması **14.08.2023** tarihinde jürimiz tarafından **Temel Eğitim** Ana Bilim Dalı **Sınıf Eğitimi** Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

İmza

Başkan : **Doç. Dr. Oğuzhan ATABEK**
Akdeniz Üniversitesi
Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Üye : **Prof. Dr. Sadullah Serkan ŞEKER**
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü

Üye (Danışman) : **Doç. Dr. Sabahat BURAK**
Akdeniz Üniversitesi
Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü

YÜKSEK LİSANS/ DOKTORA TEZİNİN/ DÖNEM PROJESİNİN ADI: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Özyeterlilikleri ile Öğretimde Yaratıcılıkları

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun tarihli ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Güçlü ŞEKERCİOĞLU

Enstitü

Müdürü

TEŞEKKÜR

Akademik çalışmalarımın başlangıcı olan bu zorlu yolda tecrübeleriyle her zaman yol gösteren, bana her koşulda destek olan, bıraktığım yerde beni motive edip ayağa kaldıran, bana benden daha çok inanan, ellerini her zaman üzerimde hissettiren, her yönüyle örnek almaktan büyük gurur duyduğum çok kıymetli tez danışmanım Doç. Dr. Sabahat BURAK' a yardımlarından ve bu tezin tamamlanmasında gösterdiği titiz çalışmalarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Bu süreçte yanımda olarak bu çalışmanın tamamlanmasında her türlü emeği geçen ve bana destek olan biricik annem Sevgi KILDAN' a, çalışmam için uygun koşullar sağlayan canım ablam Fatma Kevser' e, üniversiteye gidiş gelişlerimde kolaylık sağlayan kardeşim Mehmet Batuhan' a, akademik çalışmalarına katkı sağlayan kuzenim Fatma SOYTÜRK' e, yüksek lisansa başladığım günden bu yana en büyük destekçilerimden biri olup başaracağıma her daim inanan rahmetli dedem Mustafa GÜNEY' in çok kıymetli eşi olan teyzem Tülin GÜNEY' e, her zaman yardımcı olan aile bireylerime ve arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Her anımda yanımda olan, başarmam için bana elinden gelen yardımı yapan, işimi kolaylaştırabilmek için çözümler üreten ve motivasyonumu daima yüksek tutmaya çalışan çok kıymetli eşim Serkan ARICI' ya bana olan güveni ve başaracağıma olan inancından dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayşe Feyza ARICI

Antalya, 2023

ÖZET

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ YARATICILIK ÖZYETERLİLİKLERİ İLE ÖĞRETİMDE YARATICILIKLARI

Arıcı, Ayşe Feyza

Yüksek Lisans Tezi, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Sabahat BURAK

Ağustos 2023, 95 sayfa

Bu araştırmada, sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterliliklerinin ve öğretimde yaratıcılıklarının kişisel değişkenleri arasındaki ilişkinin ne düzeyde olduğunu belirlemek amaçlanmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilikleri ve öğretimde yaratıcılıklarını ortaya koymayı amaçladığı için ilişkisel tarama modeli ile yapılandırılacaktır. Tarama modelleri; geçmişte veya halen var olan bir durumu, var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır (Karasar, 2000, s.77). Bu araştırmanın çalışma grubu, 2022 – 2023 eğitim-öğretim yılında Antalya ilinin Konyaaltı ilçesinde bulunan Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okumakta olan sınıf öğretmeni adayları oluşmaktadır. Araştırmada veriler “Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği”, “Öğretimde Yaratıcılık Ölçeği” ve araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” kullanılarak toplanmıştır. Araştırmaya 169 sınıf öğretmeni adayı katılmıştır. Araştırmada veriler, betimsel istatistikler, Kruskal-Wallis H testi, Mann Whitney U testi, t-Testi, LSD testi, Bonferroni testi, ANOVA (Tukey), Kendall Tau-b ve Pearson Korelasyon analizi ile çözümlenmiştir.

Araştırma bulgularına göre; sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeyleri ile öğretimde yaratıcılık düzeyleri onların cinsiyet, sınıf düzeyi, spor ilgi alanı ve mezun oldukları lise türüne göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir. Yaratıcılık özyeterlilik düzeyi ile yaş arasında ise pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Öğretimde yaratıcılık düzeyinin alt boyutlarında düşük düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-ekonomik düzeylerinin orta, iyi ve çok iyi olduğu durumlarda yaratıcılık özyeterliliklerini etkilediğine ancak öğretimde yaratıcılık düzeylerini etkilemediğine ulaşılmıştır. Baba eğitim durumları ise yaratıcılık özyeterlilik durumunu etkilemezken öğretimde yaratıcılık ölçeğinin alt boyutlarında anlamlı farklılıklar oluşturduğu saptanmıştır. Anne eğitim durumları ise yaratıcılık özyeterlilik düzeyi ile anlamlı farklılık gösterirken öğretimde yaratıcılık düzeylerini etkilememiştir. İlgi alanlarından teknoloji ve bilim ile yaratıcılık özyeterlilik düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. İlgi

alanlarından sanat, müzik, bilim ve genel kültür ile öğretimde yaratıcılık leğinin alt boyutları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Sanatsal aktivitelere katılım sıklığı sınıf ğretmeni adaylarının yaratıcılık zyeterlilik düzeylerini etkilemezken öğretimde yaratıcılık düzeylerinde anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Sınıf ğretmeni Adayı, Yaratıcılık, ğretimde Yaratıcılık, zyeterlilik.*

ABSTRACT

PRESERVICE CLASSROOM TEACHERS' CREATIVITE SELF-EFFICACY AND CREATIVITY IN TEACHING

Arıcı, Ayşe Feyza

Master of Education, Departman of Primary Education

Supervisor: Doç. Dr. Sabahat BURAK

August 2023, 95 pages

In this study, it is aimed to determine the level of the relationship between the creativity self-efficacy and creativity in teaching of pre-service primary school teachers and their personal variables. Since it aims to reveal the creativity self-efficacy and creativity in teaching of pre-service classroom teachers, it will be structured with relational survey model. Survey models are an approach that aims to describe a situation that has existed in the past or currently exists as it exists (Karasar, 2000, s.77). The study group of this research consists of prospective primary school teachers studying at Akdeniz University Faculty of Education in Konyaaltı district of Antalya province in the academic year 2022 - 2023. The data were collected by using "Creativity Self-Efficacy Scale", "Creativity in Teaching Scale" and "Personal Information Form" prepared by the researcher. 169 pre-service classroom teachers participated in the study. The data were analyzed with descriptive statistics, Kruskal-Wallis H test, Mann Whitney U test, t-Test, LSD test, Bonferroni test, ANOVA (Tukey), Kendall Tau-b and Pearson Correlation analysis.

According to the findings of the study, creativity self-efficacy levels and creativity in teaching levels of pre-service primary school teachers do not show significant differences according to their gender, grade level, sports interest and the type of high school they graduated from. A positive relationship was found between creativity self-efficacy level and age. A low level relationship was found in the sub-dimensions of creativity in teaching. It was found that the socio-economic status of the pre-service primary school teachers affected their creativity self-efficacy when their socio-economic status was moderate, good and very good, but did not affect their creativity in teaching. While father's educational status did not affect creativity self-efficacy, it was found that it created significant differences in the sub-dimensions of creativity in teaching scale. On the other hand, mother's education level

showed a significant difference with creativity self-efficacy level, but did not affect creativity in teaching level. Significant differences were found between technology and science interests and creativity self-efficacy levels. Significant differences were found between art, music, science, general culture and creativity in teaching scale sub-dimensions. While the frequency of participation in artistic activities did not affect the creativity self-efficacy levels of prospective primary school teachers, it was determined that there were significant differences in creativity in teaching levels.

Keywords: *Preservice primary school teacher, Creativity, Creativity in teaching selfefficacy.*

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLOLAR LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	2
1.3. Problem Cümlesi	2
1.3.1. Alt Problemler	2
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.6. Tanımlar.....	4
BÖLÜM II.....	5
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Yaratıcılık	5
2.2. Yaratıcılık ile İlgili Kuramlar	7
2.2.1. Psikoanalitik Kuram	7
2.2.2. Çağrışım Kuramı.....	8
2.2.3. Gestalt Kuramı	9
2.2.4. Hümanist (İnsancıl) Kuram	9
2.2.5. Algısal Kuram.....	11
2.2.6. Bilişsel Gelişimsel Kuram	11
2.2.7. Faktöriyalist (Karmaşık) Kuram.....	11
2.3. Yaratıcılık Sürecinin Aşamaları	12
2.4. Yaratıcılığı Etkileyen Etmenler	13
2.4.1. Yaratıcılık ve Zekâ	13
2.4.2. Yaratıcılık ve Yaş	14
2.4.3. Yaratıcılık ve Cinsiyet.....	15
2.4.4. Yaratıcılık ve Çevre	15
2.4.5. Yaratıcılık ve Aile.....	16

2.4.6. Yaratıcılık ve Kültür	17
2.4.7. Yaratıcılık ve Okul	17
2.4.8. Yaratıcılık ve Eğitim	17
2.4.9. Yaratıcılık ve Öğretmen	18
2.5. Yaratıcılığı Engelleyen Etmenler	19
2.6. Yaratıcı Kişilerin Özellikleri	21
2.7. Yaratıcı Öğretmen.....	21
2.8. Öğretimde Yaratıcılık	23
2.9. Özyeterlilik.....	25
2.10. Yaratıcılık Özyeterliliği	27
BÖLÜM III.....	28
YÖNTEM.....	28
3.1. Araştırma Modeli	28
3.2. Çalışma Grubu	28
3.3. Veri Toplama Araçları.....	29
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	29
3.3.2. Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği (YÖÖ).....	29
3.3.3. Öğretimde Yaratıcılık Ölçeği (ÖYÖ)	30
3.4. Verilerin Toplanması	30
3.5. Verilerin Analizi	30
BÖLÜM IV	33
BULGULAR	33
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	33
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	33
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	34
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	34
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	35
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	36
4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	38
4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	39
4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	40
4.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular	41
4.11. On Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	42
4.12. On İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	43
4.13. On Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	44
4.14. On Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	46

4.15. On Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	49
4.16. On Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	52
4.17. On Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	60
4.18. On Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	63
4.19. On Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular	65
BÖLÜM V.....	68
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	68
5.1 Tartışma	68
5.1.1 Yaratıcılık Özyeterliliği	68
5.1.2 Öğretimde Yaratıcılık	71
5.2 Sonuç	74
5.3 Öneriler	76
KAYNAKÇA	78
EKLER.....	87
Ek-1. Kişisel Bilgi Formu.....	87
Ek-2. Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği	88
Ek-3. Öğretimde Yaratıcılık Ölçeği.....	89
Ek-4. Ölçek Kullanım İzinleri.....	91
EK-5. ETİK KURUL ARAŞTIRMA İZNİ	92
Özgeçmiş	93
İntihal Raporu	94
Ek-6. Bildirim Sayfası.....	95

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1: Bağımlı ve Bağımsız Değişkenlere Yapılan Normallik Testi Sonuçları.....	31
Tablo 4.1: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği Puanlarına Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	33
Tablo 4.2: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği Puanlarına Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları.....	34
Tablo 4.3: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği Puanlarına Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları.....	35
Tablo 4.4: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Baba Eğitim Durumlarına Göre Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği Puanlarına Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları.....	36
Tablo 4.5: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Anne Eğitim Durumlarına Göre Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği Puanlarına Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları.....	37
Tablo 4.6: Sınıf Öğretmeni Adaylarının İlgi Alanlarına Göre Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği Puanlarına Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	38
Tablo 4.7: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanatsal Aktivitelere Katılım Sıklığına Göre Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği Puanlarına Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	39
Tablo 4.8: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Mezun Olduğu Lise Türüne Göre Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği Puanlarına Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları.....	40
Tablo 4.9: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan t-Testi Sonuçları	41
Tablo 4.10: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	42
Tablo 4.11: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	43
Tablo 4.12: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Kruskal-Wallis H -Testi Sonuçları.....	44
Tablo 4.13: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyo-Ekonomik Durumlarına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	45
Tablo 4.14: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyo-Ekonomik Durumlarına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	46
Tablo 4.15: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	47
Tablo 4.16: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	48
Tablo 4.17: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	50
Tablo 4.18: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	52

Tablo 4.19: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanat İlgi Alanına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan t-Testi Sonuçları	53
Tablo 4.20: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanat İlgi Alanına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları	53
Tablo 4.21: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Spor İlgi Alanına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan t-Testi Sonuçları	54
Tablo 4.22: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Spor İlgi Alanına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları	55
Tablo 4.23: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Müzik İlgi Alanına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan t-Testi Sonuçları	55
Tablo 4.24: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Müzik İlgi Alanına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları	56
Tablo 4.25: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Teknoloji İlgi Alanına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan Yapılan t-Testi Sonuçları	57
Tablo 4.26: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Teknoloji İlgi Alanına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları	57
Tablo 4.27: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Bilim İlgi Alanına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan t-Testi Sonuçları	58
Tablo 4.28: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Bilim İlgi Alanına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları	59
Tablo 4.29: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Genel Kültür İlgi Alanına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan t-Testi Sonuçları	59
Tablo 4.30: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Genel Kültür İlgi Alanına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları	60
Tablo 4.31: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanatsal Aktiviteye Katılım Sıklığına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	61
Tablo 4.32: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanatsal Aktivitelere Katılım Sıklığına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	63
Tablo 4.33: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	64
Tablo 4.34: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	65
Tablo 4.35: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretimde Yaratıcılık Düzeyleri ile Yaratıcılık Özyeterlilik Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Yapılan Kendall Tau-b Testi Analizi Sonuçları	66

KISALTMALAR LİSTESİ

YÖÖ : Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği

ÖYÖ : Öğretimde Yaratıcılık Ölçeği

BÖLÜM I

GİRİŞ

Araştırmanın bu kısmında problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın varsayımları, araştırmanın sınırlılıkları ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Öğretmenlik mesleğinin temel eğitimde yer alan alt dallarından biri sınıf öğretmenliği programıdır. İlkokul birinci kademede eğitim öğretim faaliyetlerini nitelikli bir şekilde yerine getirecek öğretmenler yetiştirmek, sınıf öğretmenliği programının en temel amaçlarından biridir. Bu amaçla da sınıf öğretmeni adayları branşları gereği birçok alanda çok yönlü olarak yetiştirilmektedir. Sınıf eğitiminin bütün alanlarının öğretiminde niteliğin sağlanabilmesi için yaratıcılığı yüksek olan sınıf öğretmenlerine gereksinim bulunmaktadır. Öğretmenlik, yaratıcılığı sürekli olarak gerektiren bir meslektir (Atabek, 2020). Eğitimde etkililik ve yenileşmenin gerçekleştirilebilmesi için öğretmenlerin yaratıcılıklarının olabildiğince yüksek düzeyde olması gerekmektedir.

Yaratıcılık, eğitimle iç içe bir kavram olarak algılanmakta olup öğretmenlik mesleğinin doğasında bulunan ve kullanılan bir yeti olarak kavramlaştırılmaktadır. Karşılaşılan sorunlara farklı çözüm yolları geliştirebilen öğretmen, vereceği derse de hazırlıklı gelmekte ve yaratıcılığını kullanarak derslerini kendisinin ve öğrencinin zevk alabileceği bir hale getirmektedir (Aslan ve Cansever,2009). Aslan ve Cansever'e göre (2009) yaratıcılık yaşam ile eğitim arasında bir köprüdür ve bu köprüyü kurmanın sorumluluğu öğretmenlere aittir. Dolayısıyla öğretmenlerin bu sorumluluğu yerine getirebilmesi için öğretimde yaratıcılıklarının ve yaratıcılık özyeterlilik inançlarının yüksek olması gerekmektedir.

Özyeterlilik inancı kavramı, ilk kez Bandura tarafından 1977 yılında ifade edilmiştir ve bireylerin olası durumlarla başa çıkabilmek için gerekli olan eylemleri ne kadar iyi yapabileceklerine ilişkin bireysel yargılarıyla ilgili bir kavramdır (Bandura, 1977; 1982). Bu

kuram, insanların bir eylemi yaparken kendi denetimleri dışında gerçekleşen olaylardan ziyade kendi eylemlerini düzenlediklerini ve kendilerine özgü tercihler yaptıklarını ifade etmektedir (Üstün ve Tekin, 2009). Gibson ve Dembo (1984), özyeterlilik inancı yüksek olan öğretmenin sınıf içerisinde daha istekli olduğunu, zamanı daha iyi planlayarak kullandığını ve daha uzun süre çalıştığını belirtir. Tierney ve Farmer (2002) yaratıcılık özyeterliliğini “kişinin yaratıcı ürünler geliştirebilme yeteneğine ilişkin inancı” olarak tanımlanmaktadır. Yaratıcılık özyeterliliğinin hem yaratıcılıkla (Tierney ve Farmer, 2011) hem de yaratıcı performans ile ilişkisinin olduğu gösterilmiştir (Royston ve Reiter- Palmon, 2019). Daha güçlü yaratıcı özyeterlilik inançlarının, yaratıcı performansın artmasına katkıda bulunabileceği, artan yaratıcı performansın da (yaratıcı öğretim) öğretimde etkililiğın artmasına yol açabileceği bildirilmiştir (Atabek, 2020). Yaratıcı performansın özyeterlilik inançları ile olan ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda, öğretmen adaylarının öğretimde yaratıcılıkları ve yaratıcılık özyeterlilikleri ile ilişkili etkenlerin ortaya çıkarılması önem kazanmaktadır. Bu bağlamda; sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterliliklerinin ve öğretimde yaratıcılıklarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılıklarını tespit etmek, yaratıcılık özyeterliliklerini belirlemek ve öğretimde yaratıcılıkları ile yaratıcılık özyeterliliklerinin kişisel değişkenleri arasındaki ilişkilerini ortaya çıkarmaktır. Araştırmada erişilmek istenen sonuç, sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilikleri ve öğretimde yaratıcılık düzeyleri onların kişisel değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar gösterip göstermediğini ortaya çıkarmak hedeflenmiştir.

1.3. Problem Cümlesi

Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilikleri ve öğretimde yaratıcılık düzeyleri onların kişisel değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?

1.3.1. Alt Problemler

1. Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilikleri, cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2. Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilikleri, yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilikleri, sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilikleri, sosyo-ekonomik düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilikleri, baba eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilikleri, anne eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
7. Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilikleri, ilgi alanlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
8. Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilikleri, sanatsal aktivitelere katılım sıklığına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
9. Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilikleri, mezun olduğu lise türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
10. Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılıkları, cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
11. Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılıkları, yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
12. Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılıkları, sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
13. Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılıkları, sosyo-ekonomik düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
14. Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılıkları, baba eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
15. Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılıkları, anne eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
16. Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılıkları, ilgi alanlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
17. Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılıkları, sanatsal aktivitelere katılım sıklığına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

18. Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılıkları, mezun olduğu lise türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
19. Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılıkları ve yaratıcılık özyeterlilikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.4. Araştırmanın Varsayımları

- Bu çalışmada, araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının ölçekleri içtenlikle doldurdukları varsayılmaktadır.
- Görüşlerine başvurulmuş sınıf öğretmeni adaylarının verdiği yanıtların mevcut durumu ve gerçeği yansıttığı düşünülmektedir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma,

- Bu çalışma Antalya ili; Konyaaltı ilçesinde bulunan Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı ile sınırlıdır.
- Bu çalışma 2022 – 2023 eğitim – öğretim yılında Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okumakta olan sınıf öğretmeni adayları ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Yaratıcılık: Türk Dil Kurumu (TDK, 2023) Sözlüğü’nde “her bireyde var olduğu kabul edilen, bir şeyi yaratmaya iten farazi yatkınlık” olarak tanımlanmaktadır.

Yaratıcılık Özyeterliliği: Kişinin yaratıcı ürünler geliştirebilme yeteneğine ilişkin inancı olarak tanımlanmaktadır (Tierney ve Farmer, 2002, s.1138).

Öğretim: Belli bir amaçla, bir program ve bir plan dâhilinde, bireylere gerekli bilgiler, olumlu davranışlar, iyi alışkanlıklar kazandıran, yeteneklerini geliştiren, kişiliklerini oluşturan, hayata hazırlayan ve bir yönüyle de eğiten; öğrenme ve öğretme etkinlikleridir (Kemertaş, 1999).

Özyeterlilik: Özyeterlilik inancı ilk kez Bandura’nın Sosyal Öğrenme Kuramı’nda ortaya çıkmıştır. Bireylerin karşılaşabilecekleri durumlarla başa çıkabilmek için gerekli olan eylemleri ne kadar iyi yapabileceklerine ilişkin bireysel yargılarıdır (Bıkmaz, 2004).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu kısmında kuramsal çerçeve ve araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Yaratıcılık

Yaratıcılık, insanların dünyada var olmaya başladığı süre zarfından bu yana ortaya atılan bir konu olmuştur. Mağaralarda yer alan duvar resimleri, ilk icatlar ve buluşlar, çanak ve çömlek yapımı yani insanlığın gelişimi yaratıcılık becerisiyle paralel bir süreç izlemiştir (Polat, 2017). Yaratıcılığın insan gelişimini arttıran bir kavram olduğunu savunan bir diğer görüş ise; bütün duygusal ve zihinsel etkinliklerde, her çalışmanın içinde yer alan, insan yaşamının ve gelişiminin bütün yönlerinin temelini meydana getiren bir yeti ifadesiyle yapılan tanımlamadır (San, 1979, s.177). Tanımlamalara bakıldığında insan gelişimi ile yaratıcılığın paralel ilerleyen bir süreçte yer aldığı görülür. Yaratıcılığın insan gelişimi üzerinde olumlu etkisinin olması; insanın yeniyi ve yeniliğe açık olmasıyla, yenilikleri merak etmesiyle mümkün olacaktır. Bu görüşü destekleyen bir diğer tanıma göre yaratıcılık; merak etme yeteneği, uyumsuzlukla baş edebilme yetisi, kişinin kendisini yeniyi yöneltmesi, yaşantısının farkında olması ve buna bütün benliğiyle tepkide bulunması olarak ifade edilir (Davaslıgil, 1989, s.24). Bir diğer tanımda ise yaratıcılık, insanoğlunun ilerlediği birçok konuda doğuştan sahip olduğu yeti olarak tanımlamıştır (Orhon, 2014, s.1).

Farklı tanımlamalarda yaratıcılık; doğurmak, yaşatmak, meydana getirmek anlamındadır. Yaratıcılıkta dinamik bir süreç söz konusudur. Yaratıcılık her alanda vardır. Çünkü bilim, felsefe ve sanat işi, bir yerde doğurmak, yaratmak ve meydana getirmek işidir (Turgut, 1990, s.226). TDK tanımında da yaratıcılık; hem zekâ, düşünce ve hayal gücünden yararlanarak o zamana kadar görülmeyen yeni bir şeyi ortaya koymak, yapmak hem de olmasına, ortaya çıkmasına yol açmak, sebep olmak şeklinde ifade edilmiştir.

Yaratıcılık kavramı; 5N 1K (ne, nerede, ne zaman, niçin, nasıl, kim) sorularının hemen her alanda sorulmaya başlamasıyla beraber akla gelen ve yirminci yüzyıldan başlayıp içinde bulunduğumuz yüzyıla kadar tanımlanması devam eden en güç olan kavramlardan biri olmuştur (Üstündağ, 2002, s.1).

Yaratıcılık kavramı hakkında birçok tanımlama yapılmıştır. Torrance (1962) yaratıcılığı; problemlere duyarlı olma süreci ve bu süreç sonunda eksikliklerin duyulması, eksik öğelerin fark edilmesi, bu öğelerle ilgili fikir veya hipotezlerin şekillendirilmesi, çözüme ilişkin tahminlerin yürütülmesi, hipotezlerin test edilmesi, gerektiğinde değiştirilip yeniden test edilmesi ve sonucun ortaya konması şeklinde tanımlamaktadır (Polat, 2017, s.19). Bu tanımla eş değer nitelikte olan bir başka tanım Sungur (1992) tarafından yapılmıştır. Yaratıcılık; bireyin sorunlara çözüm bulabilmesi, bilgi eksikliklerine katkı sağlaması, uyumsuzluğa ve kayıp öğelere karşı duyarlı olması; güçlüğü tanımlayabilmesi, güçlüğe karşı çözüm araması, tahminlerde bulunması ya da eksikliklere ilişkin bütün oluşturmaları, bu bütünü değiştirmesi veya yeniden sınaması, son olarak da bu sonucu başkalarına iletmesi olarak tanımlanmıştır (Sungur, 1992, s.1).

Kale'ye (1993, s.27) göre yaratıcılık; her insanda bulunan genel düşünme yetilerinden biri olup geliştirilebilir bir süreçtir. Yaratıcılık bir yandan da hem kendimizi hem de çevremizi değiştirme eylemidir. Birlikte çalışan insanların sıra dışı, farklı ve yeni fikirler üretebilmeleridir (Balay, 2010, s.55). Yaratıcılık; bireyde yeni ufukların açılmasında, bireyin ve içinde bulunduğu toplumun her alanda daha kaliteli bir yaşam elde etmesinde önemli bir rol oynar (Öncü, 2014, s.108). Başka bir tanımda ise yaratıcılık; var olan kalıplardan kurtulmak, bilinmeyene doğru yol almak, yeniliklere ve farklı çözümlere açık olmak, başka yaşantılara saygı duymak, bir düşünce ortaya koymak olarak ifade edilmiştir (Rıza, 2001).

Yaratıcılık kavramının kullanımı farklı alanlarda karşımıza çıkmaktadır. Öztürk (2004) yaratıcılığın sanatta ve bilimde kullanıldığı gibi yaşam durumları ve insan ilişkileri gibi alanlarda da kullanıldığını belirtmektedir. Yaratıcılık her alanda yer almaktadır; çünkü sanat ile felsefe doğurmak, yaratmak ve meydana getirmek işidir (Erdoğan, 2006, s.96).

Ele alınan tüm tanımlamalardan yaratıcılığın, tanımlanması zor bir özellik olduğu anlaşılmaktadır. Bunun nedeni yaratıcılığın birçok özelliği aynı anda içinde barındırmasıdır. Bu yüzden yaratıcılığın tanımı yapılırken farklı özellikleri üzerinde çalışılmıştır (Bağcı, 2015). Guilford, "120 faktör" adını verdiği teorisinde, yaratıcılığın yaklaşık 120 farklı özelliğini tespit etmiştir (Alder, 2004, s.27). Yaratıcılığın tanımlanması yapılmaya çalışılırken yenilik, sorunlara farklı çözümler sunulması, yöntem gibi öğelere değinildiği görülmektedir.

Yaratıcılık kavramı anlam bakımından birbirine benzerlik gösterdiği için aynı zamanda yaratıcı düşünme kavramı ile karıştırılmaktadır (Polat, 2017). Doğan'a (2005) göre yaratıcılık hem zihinsel hem de performansa dayalı etkinlikleri ifade ederken; yaratıcı düşünme daha çok zihinsel etkinlikleri ifade eder. Yaratıcı düşünce kavramının tanımlanmasının yaratıcılık kavramının içinde yer alması nedeniyle bu iki kavramın karıştırılabileceği belirtilmiştir (Demirel, 2011, s.168).

2.2. Yaratıcılık ile İlgili Kuramlar

Alan yazında yaratıcılık ile ilgili farklı görüşlerle karşılaşmaktadır. Bu görüşleri destekleyen kuramları Şahin (2010); psikoanalitik kuram, çağrışım kuramı, gestalt kuramı, hümanist (insancıl) kuram, algısal kuram, bilişsel gelişimsel kuram ve faktöriyalist kuram olarak ele almıştır.

2.2.1. Psikoanalitik Kuram

Psikoanalitik kuram, yaratıcılığın kaynağı, güdülenmeleri, sapmaları, anlatımları, ürünleri ile en fazla ilgilenen yaklaşım olması nedeniyle yaratıcılıkla ilgili en fazla araştırmanın yapıldığı kuramların başında yer alır (Tanıt, 2007, s.13). Bu kurama en fazla katkı sağlayan psikologları Pehlivan (2019) tarafından; Sigmund Freud, Ernst Kris, Lawrence Kubie, Slochower, Mac Kinnon, Jung olarak ifade edilmiştir. Sigmund Freud'a göre yaratıcılık genç yaşta bilinçaltında yer alan içsel çatışmalardan kaynaklanan, topluma zarar verecek 'libido' enerjilerine karşı geliştirilen bir savunmadır (Pehlivan, 2019). Bu görüşü destekler nitelikte olan bir başka görüşte ise yaratıcılık; insanın olumsuz yönlerinden meydana gelir ve bireyin iç çatışmalarının onaylanan kültürel davranışlar şeklinde ortaya çıkması olarak ifade edilir (Ülgen, 1990, s.11).

Ernst Kris ise yaratıcılığı esin ile ilgili aşama ve özenli ayrıntılaşmış aşama olarak iki aşamada ele almıştır. Kris bu aşamalardan esin ile ilgili aşama üzerinde durmuştur. Bu aşamada egonun bir süreliğine bilinç öncesi düşünme düzeyine geri dönmesine izin verebilmek için düşünce sürecindeki kontrolü azalttığı görüşünü savunmuştur. Ona göre; mantıksal ve rasyonel düşünme düşünmeyi sınırlandırıp yeni çözümler üretilmesini engellediği için geçici olarak ortadan kaldırılması gerekir (Sungur, 1997, s.35).

Lawrence Kubie'ye göre yaratıcılık; bilgilerin önce toplanıp birleştirilmesi sonra ise karşılaştırılıp yeniden taşınması sürecindeki özgürlük olarak ifade edilmiştir. Kubie yaratıcılığı, gerçek bilinç ile bilinçaltında şifrelenen kavramlar arasındaki geçen süreç olarak tanımlar (Onur, 2018, s.148). Kubie aynı zamanda nörotik davranışların yaratıcılık üzerindeki kalıcı etkisinden bahseder. Korku, suçluluk, endişe ve bunun gibi nörotik kişilik yönlerinin yaratıcı üretimi sınırlandırdığı görüşündedir (Sungur, 1997, s.41).

Psikoanalitik kuramının ileri gelenlerinden biri olan Slochower da yaratıcılığı iki aşamada ele alır. İlk aşamayı “esinlenme ve bilinçdışı” oluştururken ikinci aşamayı “simgecilik ve bilinç öncesi” oluşturur. Esinlenme ve bilinç aşaması, herhangi bir yerde herhangi bir zamanda ortaya çıkabilen derin düşünceye dalma durumunu ifade eder. Simgecilik ve bilinç öncesi aşaması ise; simgecilik ile yaratıcılık işlevlerinin yaratıcı süreçteki bilinçaltının rolüne bağlı olduğunu ifade eder (Pehlivan, 2019, s.15).

Jung; yaratıcılığın kökeninin bilinçaltından geldiğini ve yaratıcı sürecin iki aşamadan oluştuğunu savunur. İlk aşama olan psikolojik süreç; bireyin bilinçaltında üretilen öğelerle, bireyin yaşamında önemli yer tutan duygusal olaylar ve kritik olaylarla ilgilenir. İkinci aşama olan düşsel süreç; içgüdülerin doyumuna harcanamayan enerji ile beslenir ve yaratıcı işlem sadece sezilebilir (Yavuzer, 1989, s.60).

2.2.2. Çağrışım Kuramı

Temelleri Hume ve Mill tarafından atılan çağrışım kuramına göre; düşünmenin temelini fikirler arasındaki çağrışımlar oluşturmaktadır. Yaratıcılık bu çağrışımların miktarına ve farklılığa bağlıdır (Pehlivan, 2019). Çağrışım kuramının önemli isimlerinden biri olan Sarnoff Mednick'e göre; bireylerin yaratıcılık düzeyleri sahip oldukları çağrışımsal hiyerarşilere bağlıdır ve birbirlerinden farklıdır (Sungur, 1997). Mednick yaratıcılıkta bireysel farklılık konusuna dikkat çekmiştir. Ona göre bireysel farklılıklar sayesinde yaratıcı çözümlere ulaşılabilir. Ancak bireyin dağarcığında gerekli çağrışım öğeler olmazsa yaratıcı çözüme ulaşmanın bir o kadar zor olacağından bahseder (Şahin, 2010). Bunun için de bireyin; deneyim ihtiyaçlarının karşılanması, uyarıcıların önceliklerini fark etmesi, farklı fikirleri değiştirme esnekliğinin olması ve doğru seçimler yapabilmesi gerekmektedir (Çoban, 1999).

Mednick yaratıcı çözüme ulaşabilmek için; olumlu rastlantı, benzerlik ve aracılık olmak üzere üç temel yöntem ele almıştır (Uysal, 2009, s.74-75):

- Olumlu Rastlantı: Bu yöntemde rastlantılar yer alır. Uyarıcılar istenilen çağrışım elemanlarını bir rastlantı sonucunda birlikte düşünüp yaratıcı süreci oluşturmuşlardır.
- Benzerlik: Bu yöntemde ise benzerlikler yer alır. Uyarıcıların ya da çağrışım öğelerinin benzerliklerini gerekli görülen çağrışım elemanları ortaya çıkarır. Ritim, eşses, beste, şiir, uyak gibi uğraşlar benzerlikleriyle ele alınmıştır.
- Aracılık: Bu yöntemde de birbiriyle uzak ilişkiler içinde olan yani çağrışım bağları bulunan olaylar yer alır. Bazı ortak özelliklerin olması sayesinde olaylar birbirine bağlanabilir. Bu yöntem olayları birbiri ile uzlaştırmadır (Yavuzer, 1989, s.78-79).

2.2.3. Gestalt Kuramı

Gestalt kuramına göre yaratıcılık; durağan olmayan üretken düşünce ve var olan bir problemi çözme olarak ifade edilir (Schreglmann ve Kazancı, 2016). Gestalt kuramcıları yaratıcılık ifadesi yerine onu daha iyi ifade eden “üretken düşünce” ve “sorun çözme” ifadelerini kullanmayı tercih etmişlerdir (Pehlivanoglu, 2019). Adıgüzel (2016) kuramın öncü isimleri arasında Koffka, Köhler ve Wertheimer olduğunu belirtmiştir. Bu kuramcılardan Max Wertheim, yeniden yapılandırma olmadan yaratıcı düşüncenin oluşamayacağını, bireydeki stresin azaltılarak çözüm yolları geliştirmesinin önündeki engellerin kaldırılabileceğini savunmaktadır (Sungur, 1997). Wertheimer’da olduğu gibi diğer kuramcılara göre de birey, problemi oluşturan parçaların tamamını dikkate alarak yapının parçalarını bir bütün olarak ele almaktadır (Çiftçi, 2002).

2.2.4. Hümanist (İnsancıl) Kuram

Bir diğer kuram olan hümanistik kuramın temelini; kişinin en iyiye ulaşmak için sürekli çabalaması görüşünü savunan Adler oluştursa da Abraham Maslow, Carl Rogers ve Erich Fromm kuramın önde gelen temsilcilerindendir (Morris, 2002). Bu kurama göre insan merkeze alınmış ve insanın değerli olduğu vurgulanmıştır (Pehlivan, 2019). Bu kurama göre insanın olumlu güdülerinin bulunduğu ve bu sebeple sürekli üst düzeye doğru ilerlediği vurgulanır (Onur, 2018). Hümanist görüşte olanlar bireylerin geçmişi ile değil şu anki durum ve davranışları ile ilgilenir. Kişilerin yaşamlarını nasıl ve ne yönde değerlendirdikleri önem teşkil etmektedir (Cloninger vd., 1993).

Hümanistik kuram diğer kuramlardan ayrılarak güçlü bir akım olarak doğmuştur. Yaratıcılığa çağdaş bir bakış açısıyla yaklaşan hümanist kuramı benimseyen psikologlar, psikoanalitik kuramı benimseyenlerin aksine, yaratıcılığın insanın olumlu yanlarıyla ilgili olduğu görüşüne sahiptirler. Bu yaklaşım, bireyin sahip olduğu potansiyellerine çok değer verirken insanın özel hayatını isteği doğrultusunda yönlendirebileceği görüşü üzerinde durmaktadır (Adıgüzel, 2016). Bu kurama göre yaratıcılık, rahat ve kabul edici ortamlarda ilerleyerek ortaya çıkar (Tanju, 2015; Yavuzer, 1989).

Kuramın öncülerinden Maslow yaratıcılığa; insanın temel ihtiyaçlarını gerçekleştirebilmesi için oluşturduğu ihtiyaçlar hiyerarşisinin en üst basamağında yer vermektedir. Ona göre “kendini gerçekleştirme” adını verdiği bu basamakta yaratıcılık üst düzey bir çaba sarf etmeden kolay bir şekilde ortaya çıkar. Maslow kendini gerçekleştirme basamağına çıkabilmek için alt basamakların tamamlanması gerektiğine vurgu yapmıştır (Onur, 2018).

Kuramın bir diğer öncüsü olan Rogers ise yaratıcılığı yarar sağlayabilen, belirli bir amaca yönelik bilinçli bir süreç olarak tanımlamıştır. Ona göre; bireyin tek başına bir değer olduğunu kabul etmesi, dışsal değerlendirmelerin olmadığı bir ortam oluşturması ve empati yüklü bir anlayışa sahip olması yaratıcılığı oluşturan öğelerdir (Onur, 2018, s.149).

Rogers psikolojik güvenlik ve psikolojik özgürlüğün yaratıcılığı belirlediğini savunmuştur (Şahin, 2010, s.40-41). Psikolojik güvenlik; bireyin tek değerli olduğunu tartışmasız kabul etmek, empatik anlayış ve bireye dışsal değerlendirmenin yapılmadığı bir ortam sunmak olmak üzere üç boyuttan oluşur. Bu boyutlar sağlanırsa yaratıcılık ortaya çıkacaktır. Psikolojik özgürlük ise; bireyin kendisini öz değerlendirme yapması şeklinde ifade edilir. Bireyler; dışsal değerlendirme olmadığı zaman kendilerini daha iyi ifade edebildiklerini, kendi yaşantılarına açık olabildiklerini, var olan her şeyi duyarlı olarak kabul edebildiklerini ifade etmişlerdir (Sungur: 1997, s.39).

Rogers yaratıcı süreci ise; hem bireyin dışında gelişen karmaşık ilişkisel bir ürünün ortaya çıkışı; hem de maddelerin, olayların, insanların ya da insanların yaşantı koşullarının ortaya çıkışı olarak tanımlamıştır (San, 1977, s.21).

2.2.5. Algısal Kuram

Yaratıcılığın ön koşulu olarak güdülenme ve dış dünya ile ilişki kurabilme yeteneğinin olması gerektiğini savunan Ernest Schachtel algısal kuramın kurucusu olarak bilinmektedir (Şahin, 2010, s.58). Bu kurama göre farklı bakış açısına sahip olmak algısal bir açıklıkla mümkün olabilir. Bu algısal açıklık ise fazla ilgiyle bir arada bulunan geleneksel düşüncüyü saran kurallar tarafından sınırlandırılmaz (Sungur, 1997, s.37).

2.2.6. Bilişsel Gelişimsel Kuram

Bilişsel gelişimsel kurama göre ise yaratıcılık; hem zıt anlamlı hem de eş anlamlı düşünebilmek olarak ifade edilirken aynı zamanda problem çözme sürecinin esnekliği ve süreç sonunda ortaya çıkan ürünün özgünlüğünü ifade etmektedir (Ülgen, 1990). David Feldman tarafından geliştirilen kuramda Piaget'in bilişsel gelişim basamakları ve yaratıcılık arasında bir bağ olduğundan bahsedilmektedir. Bu bağda yaratıcılık, Piaget'in aşamalarını kapsayan genel zihinsel durumun özel bir durumu olarak ifade edilmektedir (Şahin, 2010). Sungur (1997) Feldman'ın, zihinsel gelişmeler ve yaratıcı başarıyı temsil eden düşünce ile eylem alanının yeniden örgütlenmesi arasında bir süreklilik olduğunu belirtmiştir.

Bilişsel gelişimsel kurama göre; icat üretebilen, yeni keşifler oluşturan, yaratıcı bireyler yetiştirmek eğitimin amacını oluşturur. Piaget (1964) de eğitimin en temel amacını yenilikler üretme yeteneğine sahip bireyler yetiştirmek olarak tanımlamıştır (Şahin, 2010, s.44).

2.2.7. Faktöriyalist (Karmaşık) Kuram

Yaratıcılıkla ilgili kuramlardan bir diğeri de faktöriyalist (karmaşık) kuramdır. Kuramın en bilinen kuramcıları ise Cattell ve Guilford'dur (Pehlivan, 2019). Guilford yaratıcılık kavramını açıklamak için hem yakınsak düşünme hem de ıraksak düşünme ifadelerini kullanmıştır (San, 2008). Yakınsak düşünmede sıradan bir düşünme şekli olmasına rağmen özgün sonuçlara varılabileceği ifade edilirken ıraksak düşünmede önceden belirlenen bir şey olmadığı için kişinin sorunu keşfedeceği ve farklı çözümler ortaya koyabileceği ifade edilir (Pehlivan, 2019). Güven (1999)'e göre ıraksak düşünmenin akıcılık özelliği ile belirlenen sürede üretilen düşünce sayısı, esneklik özelliği ile bireyin farklı boyutlarda düşünebilmesi,

orijinallik özelliği ile özgün düşünebilmesi, zenginleştirme özelliğiyle de bir fikri farklı boyutlarla çeşitlendirmesi anlatılmaktadır.

2.3. Yaratıcılık Sürecinin Aşamaları

Yaratıcılığın birtakım aşamalardan oluştuğunu ileri süren Zeytun (2010) her aşamanın doğru bir şekilde gerçekleştirilmesiyle ortaya çıkacak ürünün istenilen nitelikte olacağını ifade etmiştir. Wallas (1926) ise yaratıcılığı; problem çözmeye benzeterek, yaratıcılık sürecini vurgulamış ve bu süreci *hazırlık, kuluçka, aydınlanma ve sonucun doğrulanması* olmak üzere dört evreye ayırmıştır (Sungur, 1992, s.130; Yavuzer, 1989, s.10):

- *Hazırlık:* Problemin algılandığı, tanımlandığı ve alt problemlerinin belirlendiği aşamadır. Bu aşama yoğun bir çaba gerektirdiğinden uzun sürebilir. Herrmann (1988, s.187-188) bu aşamayı daha önce yapılan çalışmaların araştırılması olarak görmekte ve yaratıcılığın bu aşamada çok ön planda olmadığını vurgulamaktadır. Yıldırım (2003) ise, kişinin sorunla ilgili bilgi birikiminin artmasıyla fikir üretmesinin daha kolay olduğunu ifade etmiş ve bu aşamanın da yaratıcılık için öneminden bahsetmiştir. Başka bir görüşte bu aşamada elde edilen bilgilerin analiz ve sentezinin yapıldığı, birbiri ile ilişkilendirildiği ve değerlendirilmesinin yapıldığı ifade edilmiştir (Şahin, 2010).
- *Kuluçka:* Bu aşama hazırlık aşamasının bir dinlenme aşaması olarak ifade edilir. Konu üzerinde hem bilinçli olarak hem de farkında olmadan yoğun düşünceler oluşturulur (Bağcı, 2015). Bu aşamada hazırlık aşamasında elde edilen bilgilerin mayalandığını ifade eden Rıza (1999), beynin konu dışındaki başka işlerle meşgul olması durumunda bile konuyla ilgili çalışmayı sürdürdüğünü belirtmektedir. Bu görüşü destekleyen bir diğer görüşe göre; düşündüğümüz her yeni konu hazırda var olan konumuza yeni çağrışımlarda bulunacağı için o konu hakkında farklı seçenekler üretebileceğimizi ifade eder (Sünbül, 2005, s.138). Bu yüzden bu aşamanın kişiden kişiye farklılık gösterebileceği belirtilmiştir (Pehlivan, 2019). Bu aşama aynı zamanda; hazırlık aşamasında elde edilen bilgilerin yeni bilgilerle etkileşime girmesi sonucunda oluşan zihinsel süreci ifade etmektedir (Onur ve Zorlu, 2017).

- *Aydınlanma*: Bu aşamada düşünceler yaratıcılık için bir temel oluşturur. Bireyin yaşadıkları ve karşılaştığı durumlar bilinçaltında önceden yer eden problemin çözümüne ulaşmasına yardımcı olarak bireyde bir aydınlanma oluşmasını sağlayabilir (Zeytun, 2010). Kuluçka aşamasındayken bilinçaltında yer eden problemin çözümünün, zihinde canlandığı ve sonuca ulaştığı aşamadır. Aydınlanmanın ne zaman gerçekleşeceği belirsizdir (Pehlivan, 2019). Ancak birey problemin çözümüne aniden ulaşır (Onur ve Zorlu, 2017). Bu aşamada Çoban (1999) problemin somutlaştığını ifade etmiştir.
- *Sonuçların Doğrulanması (Gerçeklik Denetimi)*: Bu aşamada önceki aşamalar test edilir. Aydınlanma aşamasında bulunan sonucun gereksinimleri karşılayıp karşılamadığına, hazırlık aşamasında bulunan ölçütlere uyulup uyulmadığına bakılır (Zeytun, 2010). Mantıksal denemeler yapılarak çözümlemeler yapılır ve varsa çözümde bulunan yanlışlıklar ortadan kaldırılmaya çalışılır (Adıgüzel, 2016). Bu aşamada her zaman problemin çözümüne ulaşamayabilir. Böyle bir durumda Hermann (1988, s.187-188) kuluçka aşamasına dönülerek çözüm üretme sürecinin yeniden başlatılması gerektiğini ifade eder.

2.4. Yaratıcılığı Etkileyen Etmenler

Yaratıcılığı etkileyen birçok etmen vardır. Bu alanda yaratıcılığı etkileyen etmenler; zekâ, yaş, cinsiyet, çevre, aile, kültür, okul, eğitim ve öğretmen alt basamaklarıyla yaratıcılık üzerindeki etkileri de dikkate alınarak ele alınacaktır.

2.4.1. Yaratıcılık ve Zekâ

Zekâ ile yaratıcılık bireyin doğuştan sahip olduğu becerileri ifade eder ve birbirinden ayrı düşünülemez (Öncü, 2010). Zeki bireyler; çok fazla kural ve kavram bilme, ilişkileri anında çözebilme, güçlü bir belleğe sahip olma özelliklerine sahip olan bireyler olarak ifade edilirken, yaratıcı bireyler tüm bu özellikleri özgün bir şekilde ortaya kayabilen bireyler olarak ifade edilir (Gülel, 2006). Uygun koşullar yerine getirilir ve doğru eğitimler alınırsa her iki yetenek de keşfedilip geliştirilebilir (Aral, 2004, s.139; Ömeroğlu, 1986, s.1).

Samurçay'a (1983) göre zekâ; yenilikleri hızlı bir şekilde öğrenebilme, bağlantıları anlayıp uygun bir şekilde kullanabilme, yenilikler icat edebilme, farklı verileri kontrol edebilme ve eleştirebilme yeteneğidir. Ona göre yaratıcılık ise; yeni ve özgün fikirler oluşturabilme, ürün ortaya koyabilme, üretme kapasitesidir (Pehlivan, 2019, s.27). Tanımlamalar dikkate alındığında iki kavramın birbiri ile benzerlikleri görülmektedir.

Üstün zekâ ile yaratıcılık arasında da bir paralellikten bahsedilmektedir (Özden, 1997, s.108). Ona göre, üstün beyin gücü ile yaratıcılık arasındaki ilişkide bir eşik noktası yer almaktadır. 120 IQ olarak saptanan bu eşik noktasına kadar ulaşan çocukların yaratıcılıkları artarken bu seviyeden ileri gidildiğinde zekâ ve yaratıcılık arasındaki ilişki yok denecek seviyeye düşmektedir (Kara ve Şençiçek, 2015).

Yapılan birtakım araştırmalar zekâ ve yaratıcılık arasındaki ilişkiyi destekler nitelikte olsa da birtakım araştırmalar da bu ikilinin birbirinden bağımsız olduğunu savunmaktadır (Zeytun, 2010). Bazı araştırmacılara göre ancak üstün zekâ düzeyine sahip bireylerin yaratıcılıkları yüksekken normal zekâ düzeyine sahip bireylerin yaratıcılıkları belirtilememektedir (Donald, 1985; Şeneri, 1995). Zekâ düzeyleri yüksek olan bireylerin buna bağlı olarak yaratıcılık düzeylerinin de yüksek olduğu sonucuna ulaşan araştırmalar da bulunmaktadır (Bono,1999; Kneller, 1967; Ömeroğlu,1986). Erdoğan (2006) ise yaptığı araştırmada; zekâ ile yaratıcılığın birbirini etkilemediğini, daha zeki bireylerin daha yaratıcı bireyler olarak kabul edilemeyeceğini tespit etmiştir.

2.4.2. Yaratıcılık ve Yaş

Çoban (1999) yaş ve yaratıcılık arasındaki bağlantıyı tespit etmek için yapılan araştırmaları karşılaştırmış ve yaratıcılığın tohumlarının çocuklukta atılmasına rağmen ürünlerinin bireysel yaratıcılığın en üst düzeyde olduğu 30-40 yaşları arasında alındığı sonucuna ulaşmıştır. Erikson da yetişkin bireyleri yaratıcı ve üretken bireyler olarak ifade etmiştir. Ona göre yaratıcı bireyler en iyi yaratıcılık ürünlerini orta yaşta ortaya koyarken bu durum ileri yaşlarda da devam etmektedir (Sungur, 1997, s.56).

Beard ve Lehman yaratıcı insanların %70ini 45 yaşın altındaki insanların oluşturduğunu savunmuşlardır. Onlara göre bilimde yaratıcı başarılar elde eden insanlar yirmili yaşların sonu ile otuzlu yaşların başında yer almaktadır (Stern ve Robinson, 1998,

s.43). Farklı bir görüşte ise yaratıcı üretkenliğin meslekte aktif olarak geçirilen yaş ile geliştirildiğinden bahsetmektedir (Sak, 2014, s.91).

Zeytun (2010) yaptığı çalışmada bireylerin hızlı düşünme, uyum sağlama, yenilikleri çabuk kavrama gibi durumlarda zorluk yaşamalarından dolayı ilerleyen yaşlarda yaratıcılıklarının gerilediğini ifade etmektedir. İleri yaşta olan insanların genç yaşta olan insanlara göre yeni şeyler öğrenmede yavaş olmalarının nedenleri arasında motivasyon ve deneyim eksikliği ile doğru öğrenme stilini belirleyememe durumu yer almaktadır (Moody, 2006, s.75).

2.4.3. Yaratıcılık ve Cinsiyet

Pehlivan (2019) kadınların çalışma şartlarının erkeklerin çalışma şartlarına oranla daha karmaşık olduğunu ifade eder. Yaratıcılıkta cinsiyetlere göre farklılıklar yaşanmasını ile sosyal yapıyla ilişkilendirir. Kadın toplumun kendisine yüklediği sorumlulukları yerine getirirken bir konu üzerinde yoğunlaşması engellendiği için yaratıcılığı da olumsuz yönde etkilenir (Çoban, 1999, s.41) . Kadınların üzerine yüklenen sorumluluklar onları sınırlandırmaktadır (Rıza, 1999, s.24). Bu sorumluluklar nedeniyle tanınmış birer filozof, bilim insanı, mucit, şair, yazar ve sanatkar olabilen kadın sayısı erkek sayısından düşüktür (Rıza, 2004, s.33).

Toplumsal kültürün kız ve erkeklere yüklediği sorumlulukların farklı olması nedeniyle onların düşünme becerileri de farklılık göstermektedir (Çetingöz, 2002, s.21). Cinsiyet, toplumun ve kültürün yapısına göre yaratıcılığı şekillendirmektedir (Zeytun, 2010, s.10). Akdoğan (1999) da toplum tarafından cinsiyetlere yüklenen sorumlulukların ve yanlış tutumların yaratıcılığı olumsuz etkilediğini ifade etmektedir.

2.4.4. Yaratıcılık ve Çevre

Yaratıcılık doğuştan gelen bir davranıştır ancak ortaya çıkması ve gelişmesi için birtakım deneyimler ve bazı şartların sağlanması gerekir (Pehlivan, 2019). Yaratıcılık üzerinde; çalışılan ortamın koşulları, ortamda yer alan nesneler ve bunun gibi fiziksel çevre unsurlarının dolaylı yoldan da olsa etkisinden söz edilir(Ertekin, 2004, s.20). Aşırı sıcak veya aşırı soğuk ortam, fazla ışık ve yüksek ses gibi fiziksel unsurlar bir konuya odaklanmayı güçleştireceği için yaratıcılığı olumsuz etkiler (Şahin, 2010).

Fiziksel çevreye göre sosyal çevre yaratıcılık üzerinde daha fazla etkilidir. Bireyin sergilediği tutum ve davranışlar çevreden aldığı destekle şekillenir. Bireyin takdir görmesi, yanılgılarına hoşgörüyü yaklaşılması, farklılıklarına saygı duyulması, yenilikleri öğrenmeye teşvik edilmesi, fikirlerini özgürce sunabilmesi ve farklı fikirlere de saygı duyabilmesi bireydeki yaratıcılığı olumlu yönde etkilemektedir (Yıldırım, 1998, s.117). Ancak ortamda yetersiz çevre koşullarının olması bireyin gelişimini ve yaratıcılığını olumsuz etkilemektedir (Pala, 1999).

2.4.5. Yaratıcılık ve Aile

Çocuklar küçüklükten itibaren çevresindeki her şeyi merak eder, sürekli sorular sorar, hayaller kurar ve kurduğu hayalleri deneyimlemek isterler. Aileler çocukların merak duygularının gelişmesine olanak sağlayıp onları hayal kurmaya teşvik ederek yaratıcılıklarını desteklerler. Ancak çocukların sorularını cevapsız bırakıp, hayallerine müdahale edip, sürekli sınırlamalar koyarlarsa yaratıcılıklarını engellemiş olacaktırlar (Çoban, 1999, s.39). Çocuklara baskı kurmadan verilen eğitim onların daha esnek ve daha yaratıcı olmalarına imkân sunar (Pehlivan, 2019).

Uygun ortamlar sunulan, kendisi gibi davranmasına izin verilen çocuklar olumlu bir şekilde gelişme imkânına sahip olurlar (Kasatura, 1998, s.47). Bu yüzden yaratıcılık doğum anından itibaren desteklenmesi gereken bir süreçtir (Turla, 2004, s.23). Aileler çocukların meraklarını, soru sormalarını, araştırma ve deneme yapma isteklerini kırmayıp onlara daha ılımlı yaklaşmalıdır (Sungur, 1997).

Yaratıcılık düzeyi yüksek olan çocukların aile ortamlarında farklı materyaller yer alır. Ailenin çocuğa bu ortamı sağlamasıyla çocukta; çevreyi keşfetme, yenilikleri deneyimle, merak duygusunu pekiştirme gerçekleşeceği için çocuğun yaratıcılığı olumlu olarak gelişecektir (Çoban, 1999, s.39).

Ailelerin sosyo-ekonomik koşulları da yaratıcılığı etkilemektedir. Gülel (2006, s.10) yaptığı araştırma sonucunda sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan bireylerin yaratıcılıklarının sosyo-ekonomik düzeyi orta ve yüksek olan bireylerin yaratıcılık düzeylerinden daha düşük olduğunu tespit etmiştir.

Ailelerin eğitim durumu ve yaratıcılık arasındaki ilişkiyi inceleyen Özben ve Argun (2002) çalışmalarında; yaratıcılığın alt boyutlarını oluşturan akıcılık, esneklik ve özgünlük ile anne-baba eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulamamışlardır.

2.4.6. Yaratıcılık ve Kültür

Toplumun bireylere karşı sergilediği tutumlar, bireylere yönelik yaptığı sınırlandırmalar ve bireye tanıdığı özgürlükler bireylerin yaratıcılıklarının şekillenmesinde etkilidir (Çetin, 2015). Bireyde içinde yer aldığı toplumun kültürüne göre yaratıcı potansiyelini kullanabilir (Pehlivan, 2019). Yasaklamaların fazla olduğu, katı kuralları içinde barındıran toplumların yaratıcılıkları gelişim gösteremez (Memduhoğlu vd., 2017).

Toplumun kültüründe yer alan birtakım özellikler bireyin yaratıcılık yeteneğine sahip olmasını sağlarken birtakım özellikler de yaratıcılık yeteneğini olumsuz olarak etkiler (Polat, 2017).

2.4.7. Yaratıcılık ve Okul

Okul çağına gelen çocukların zamanının çoğunun okulda geçmesi onların okul çevresinden etkilenmesine olanak sağlar (Pehlivan, 2019). Bu sebeple okulda; çocuğa yaratıcılığını olumlu yönde geliştirebilecek ortamlar sunulmalıdır (Açıkgöz, 2003, s.24). Okulların fiziksel koşulları yaratıcılığı etkilemektedir. Bu nedenle çocukların yaratıcılıklarını geliştirebilmek için; uygun okul koşulları sağlanmalıdır (Turla, 2004, s.27).

Yaratıcılığı destekler nitelikte olan bir okul ortamı; öğrencilere fırsatlar sunar, onların keşfetmelerini ve merak duygularının artmasına imkân sunar, onları soru sormaya özendiren, benzetme ve ilişki kurma becerilerinin ortaya çıkmasına katkı sağlayan bir yapıdadır (Kurnaz, 2011, s.18).

2.4.8. Yaratıcılık ve Eğitim

Eğitim genel olarak yaratıcı bireylerin var olmalarının temel şartı olarak görülmektedir (Çetingöz, 2002, s.23). Bireyin yaşantısının her alanında önemli bir yere sahip olan eğitim yaratıcılığın gelişiminde de önemli bir yere sahiptir (Zeytun, 2010, s.13). Ailede başlayıp okulda devam eden eğitim yaşamı bireyin yaratıcılığının hem gelişmesine hem de engellenmesine neden olabilir (Çoban, 1999, s.37). Geleneksel eğitim anlayışı yakınsak

düşünceyi geliştirirken ıraksak düşünme ve eleştirel düşünmenin körelmesine sebep olmaktadır. Bu sebeple de yaratıcılığın desteklendiği yeni eğitim anlayışlarına ihtiyaç vardır (Pehlivan, 2019).

San (1979, s.24) eğitimin hedeflerini; bilgiler arasındaki etkileşimi görebilen, sorgulayan, bağımsız düşünen, disiplinler arası cevaplar üreten, eleştirel ve ıraksak düşünmeye yönelen bireyler yetiştirmek olarak ifade etmiştir. Çağdaş eğitim çocukta merak duygusunu oluşturmaya, çocuğun gözlem yeteneğini arttırması, buluşlar gerçekleştirmesine katkı sağlamaya yönleriyle yaratıcılığı arttırır. Geleneksel eğitim ise çocukta ezberciliğe sebep olması, deney ve gözlemden uzak olması, verilerin olduğu gibi tekrarlanması yönleriyle yaratıcılığı köreltir (Ömeroğlu ve Turla, 2001, s.51).

Sungur (1988) yaptığı araştırmada problem çözme eğitimi alan ve almayan öğrencileri karşılaştırmış ve problem çözme eğitimi alanların yaratıcılıklarının daha yüksek çıktığını tespit etmiştir. Zeytun (2010) eğitim yapısının bireyin yaratıcı gücünü ortaya çıkarıp geliştirmesinde etkisi olduğunu ifade etmektedir. Ona göre eğitim sisteminde yaratıcılığın var olabilmesi için; bireyleri araştırmaya, sorgulamaya, farklı bakış açıları geliştirmeye, keşfetmeye yönlendiren bir sistemin olması gerekmektedir.

2.4.9. Yaratıcılık ve Öğretmen

Pehlivan (2019) öğretmenlerin öğrencilerine karşı olan davranış ve tutumlarının farklı durumları etkilediği gibi yaratıcılık etkinliklerini de farklı yönlerde etkilediğinden bahsetmiştir. Öğrencilerin okul ortamında özgür hissedebilmeleri için her koşulda kendi fikirlerini çekinmeden ifade edebilmeleri gerekir. Öğrencilere okul ortamında sağlanan özgürlük, onların fikirlerini açıkça ifade edebilmelerine olanak sağlayacağı için yaratıcılıklarının gelişmesini sağlayacaktır. Öğrencilere özgürlük ortamını sunmak ise eğitimin sınıflardaki ve okuldaki temsilcileri olan öğretmenlere düşmektedir. Öğretmenler öğrencileri yeniliklere, yeni fikirlere, farklı görüş belirtmeye teşvik edici bir yaklaşım sergilediklerinde benzer tutum ve davranışlar öğrencilerde de ortaya çıkacaktır (Özden, 2005, s.189). Öğrencilerin yaratıcılıklarını arttırmak için öğretmenler eğitim ortamlarında yaratıcı etkinliklere sıklıkla yer vermelidir (Fox ve Schirrmacher, 2014, s.10). Sungur (1997, s.34) yaratıcı öğrenmenin otoriteden öğrenmeden daha etkili olduğunu ifade etmektedir. Başka bir görüşte de Çellek (2001) öğretmenlerin hem farklı çözüm yolları bulabilmeleri için

öğrencileri yönlendirmeleri gerektiğinden hem de öğrencileri düşünmeye ve araştırma yapmaya yönlendirmesi gerektiğinden bahsetmektedir.

Temizkan (2010), “Yaratıcı yazma becerilerinin geliştirilmesi” başlıklı çalışmasında öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmek için öğretmenlerin etkili olduğunu ifade etmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin yaratıcılıklarının gelişebilmesi için; öğretmenlerin öğrencilere rehber olmaları gerektiği, onların da yeniliğe ve farklı görüşlere açık olması gerektiği ve öğrencileri hayal kurmaya teşvik etmesi gerektiği sonuçlarına ulaşmıştır.

2.5. Yaratıcılığı Engelleyen Etmenler

Yaratıcılığı engelleyen birçok etmen vardır. Bu alanda yaratıcılığı engelleyen etmenler; bireysel engeller, algısal engeller, duygusal engeller, toplumsal engeller, örgütsel engeller, öğrenilen engeller, kültürel engeller ve yüklü program engelleri olarak ele alınacaktır.

Bireysel engeller; kişinin bilinçli veya bilinçsiz olarak kendinin oluşturduğu, kendinden kaynaklanan engeller olarak ortaya çıkar (Pehlivan, 2019). Bireysel engeller hem sosyal hem de psikolojik engeller olabileceği gibi aynı zamanda bilgi, anlayış ve güven eksikliği ile işsizlik korkusu da olabilir (Top, 2008). San ve Güleriyüz (2004) ise yaratıcılık üzerindeki bireysel engelleri; bireyin içsel özgürlüğünün olmaması, bilgi yetersizliği, güvensizlik, otoriteye bağımlılık, aşırı mükemmeliyetçilik, yanlış yapıp yenilgiye düşmekten ve bu sebeple de alay edilmekten korkma şeklinde ifade etmektedir.

Algısal engeller; karşılaşılan güçlükler, başarısızlıklar ve yetersizliklerden oluşur. Birey; problemi ayırırken, uzak ilişkileri gözlemlerken, açık değerlendirmelerde bulunurken neden ve etki arasında değerlendirme yaparken birtakım güçlüklerle karşılaşabilir. Birey aynı zamanda; problem üzerinde fazla kısaltma yaparsa ve gözlem sırasında duyularını yeterli oranda kullanamazsa başarısızlıklarla karşılaşabilir, problemi çözerken bulduğu terimleri tanımda eksiklik yaşarsa da yetersizlikle karşılaşabilir (Ülgen, 1990).

Duygusal engeller; bireyin kendini aptal yerine koyması, hata yapma korkusu, düşünme esnekliği olmaması nedeniyle akla gelen ilk düşüncüyü kabullenmesi, hemen başarıya ulaşma çabası, bağımlılık, güvensizlik, bir işi tamamlamada dürtü yetersizliği olarak ortaya çıkar (Ülgen, 1990).

Toplumsal engelleri Üstündağ (2009); yasaklarla dolu olan toplumlarda yaratıcılığın gelişme imkânının bulunmadığını bildirmiştir. Gökalp (2016) toplumun değer yargılarının ve düşünce yapısının zamanla bireyleri etkileyip şekillendirdiğini ifade etmiştir. Toplumun belirlediği değerler yasaklar içerirse kişinin yaratıcılığı engellenirken, yeniliklere açık bir toplumda yaratıcılık olumlu bir ilerleme kaydedebilmektedir (Pehlivan, 2019). Çavuş (2006) da yeniliğe açık toplumların yaratıcılığı destekleyip geliştirirken; cezalandırma ve toplumdan dışlama gibi topluma uyum yasaklarının yaratıcılığı engelleyip körelteceğini belirtmiştir.

Örgütsel engeller; yöneticilerin bireylere yönelik tutumları, yöneticilerin farklılıklara olan hoşgörüsüz yaklaşımları, bireyin kariyerinin ve yeteneklerinin tehdit edilmesi, bireyin risk almaktan kaçınması, bireyin işinde başarısız olma korkusu ve yanlış özendirmeler olarak ortaya çıkar (Durna, 2002). Pehlivan (2019); değişime direnen yönetim, kurulu düzen bağlılığı, üstlerin astlara olan güvensizliği, eski model yönetici baskıları nedeniyle bireylerin çalıştıkları kurumların yaratıcılıkları üzerinde etkili olabileceğini belirtmiştir.

Kültürel engeller; gelenekler, görenekler, kültüre uyum sağlamaya yönelik yapılan baskılar ve beklentilerden oluşmaktadır (Özden, 2005). Tutucu yapıdaki, geleneksel anlayışı belirleyen, yeniliğe şüpheyle yaklaşan kültürel yapılar yaratıcılığı engellemektedir (Memduhoğlu vd., 2017).

Öğrenilen engeller; bireylerin önceki yaşamlarından edindiği düşünme alışkanlıkları ve davranış kalıpları olarak ortaya çıkar. Bu alışkanlıklar; nesneleri bilinen işlevi dışında kullanamama davranışı olan işleve takılma ve çözüm için biline yöntem dışına çıkamama durumu olan zihinsel kurulumdur (Pehlivan, 2019). Bir diğer deyişle bireylerin farklı, özgün ve alışılmışın dışında çözüm yollarına ulaşmasıdır (Memduhoğlu vd., 2017).

Yüklü program engellerini; eğitim programlarının yaratıcılığın gelişmesini desteklemeyen programları ifade etmektedir (Pehlivan, 2019). Konuların verilen süre içerisinde kalıplaşmış bir yapıyla sunulduğu eğitim programları yaratıcılık önünde engel oluşturmaktadır (Zeytun, 2010). Öğretmenlerin eğitim öğretimde yetenekli olmaları yaratıcılığın gelişmesinde tek başına etkili değildir. Yaratıcılığı içinde barındırmayan bir eğitim ortamı yaratıcılığın gelişimine katkıda bulunamaz (Pehlivan, 2019). Bu nedenle yaratıcılık becerisi yaratıcı öğretmenler ve özel tasarlanmış öğretim programları ile geliştirilebilir (Orhon, 2014).

2.6. Yaratıcı Kişilerin Özellikleri

Yaratıcılık kelime anlamı olarak ele alındığında yenilik kelimesini betimlemesi nedeniyle yaratıcı bir bireyin yenilikçi olması gerekir. Ayrıca yaratıcı bireylerden, farklı fikirlere, farklı bakışlara açık olması ve bu fikirlere saygılı olması da beklenir. Yavuzer (1996)'e göre yaratıcı bireyler aynı zamanda üreten, sorgulayan, empati kurabilen bireylerdir. Düşünmek yaratıcı insanlar için bir zevktir. Yaratıcı bireyler sürekli bir şey üretmek, düşünmek, sorgulamak ve hayatı kolaylaştırmak peşindedir. Adams (2001) ve Parsıl (2012) yaratıcı bireyi; düşünmekten hoşlanan, sorgulayıcı bir tavra sahip olan, problemlere ve mevcut duruma duyarlı olduğundan düşünce üretmek isteyen, sorunlara karşı duyarlı olan birey olarak belirtmektedirler. Başka bir görüşe göre yaratıcı kişilik özelliklerine sahip bireylerin meraklı yapıları ve yüksek hayal güçleri sayesinde eş ve zıt anlamları birlikte kullanabilme özelliğine sahip oldukları belirtilmiştir (Onur ve Zorlu, 2017).

Argun (2004) kendine güveni yüksek olan, risk alabilen, meraklı ve yüksek enerjisi olan, şaka yapabilen, yeniliklere meraklı olan, yalnız kalmaktan zevk alan, estetik değerlere sahip olan, düşünerek veya düşünmeden ani davranışlar sergileyen kişileri yaratıcı kişiler olarak tanımlamaktadır. Çoban (1999) ise yaratıcılık düzeyleri yüksek kişileri diğerlerinden ayıran özellikleri; bağımsızlık, merak, çaba, yoğunlaşma, bilgi, risk, motivasyon, sorunlara duyarlılık, esneklik, akıcılık, orijinallik, sezgi, hayal gücü, çelişkiler olarak sıralamaktadır. Barron ve Harrington (1981) yaratıcılığı yüksek kişileri içsel motivasyonu yüksek olan, farklı ilgi alanlarına sahip, farklı bakış açıları geliştirebilen, yüksek enerjili, risk alabilen, bağımsız kararlar alabilen, özgüven sahibi sorgulayıcı kişiler olarak tanımlamışlardır (Barron ve Harrington, 1981).

Yapılan araştırmalarda da görüldüğü gibi yaratıcı kişiler genel olarak; yenilikçi, açık fikirli, farklı görüşlere açık, meraklı, sorgulayan, kendini ifade edebilen, başarı ve başarısızlıklarını tartabilen, enerjisi yüksek, idealist, risk alabilen, çözüm üreten, özgüvenlidir.

2.7. Yaratıcı Öğretmen

Bilginin her geçen gün katlanarak arttığı bir düzende bireyin kendisini geliştirebilmesi için eğitim önemli bir yer tutmaktadır. Kişilerin; yaşanan gelişmelere uyum sağlaması ve

çağın gerektirdiği yetenekleri kazanması için de yenilikçi bir eğitime ihtiyaç doğacaktır. Yenilikçi bir eğitim için de yaratıcı öğretmenler topluma daha çok hizmet etmelidir.

Guilford'un yaratıcılık için yaratıcılığın bir alt faktörü olarak 'yenilik' ifadesini kullandığı görülmektedir (Alder, 2004, s.27). Tierney ve Farmer (2002) da, yaratıcılık özyeterliliğini tanımlarken yaratıcılık için yenilik, yeni fikirler üretme ve yeni ürünler geliştirme kavramlarını kullanmıştır. Yaratıcılık kavramı anlamı gereğiyle de eğitimle bütünleşmiş bir kavramdır. Bu bağlamda, yeniliklere açık, üreten bir eğitimci bu yönde ilerleyen yaratıcı bireyler yetiştirebilir.

Yaratıcı öğretmen tutumlarına yönelik yapılan bir araştırmada öğretmenler yaratıcı öğretmeni; hayal gücünü kullanmayı teşvik eden, yeni fikirlere ve oluşumlara açık olan ve kendini sürekli yenileme ihtiyacı hisseden, kendine güvenen, olaylara geniş bir çerçeveden bakabilen öğretmen olarak betimlemişlerdir (Aslan ve Cansever, 2009).

Öğretmenlerin öğrencilere rol model olduğu göz önünde bulundurulduğunda; araştıran, sorgulayan, kendine güvenen, başarı ve başarısızlığı nedenleriyle kendinde arayan, yaratıcı düşünen, üreten bireyler yetiştirebilmek için bu özellikleri kendinde barındıran öğretmenlere ihtiyaç duyulduğu ortaya çıkacaktır. Bilinçli bireyler yetiştirmek için ihtiyaç duyulan yaratıcı öğretmenlerde bulunması gereken bazı özellikleri aşağıda yer almaktadır (Güleryüz ve San, 2004):

- Otoritenin yok denecek kadar az olduğu bir ortam sunmalıdır. Kısıtlama yaratıcılık üzerindeki en büyük engellerden biridir. Serbestlik ise yaratıcılığı kolaylaştırdığı gibi aynı zamanda arttıracaktır.
- Eğitim öğretim sürecinde birden fazla duyuya hitap etmek için farklı materyaller sunmalıdır. Duyular arasında geçişle yaratıcı fikirlerle anlamlandırma sağlanacaktır.
- Çocuklara doğrudan bilgi vermek yerine bilgiyi keşfetmelerini sağlamak için onları yönlendirmelidir. Bilgiye ulaşmak için farklı tahminlerde bulunmalarını sağlayarak yeni fikirler oluşturmalarına zemin hazırlamalıdır.
- Problem sonucunu direkt olarak sunmak yerine ipuçları ile dönütler vererek yenilikler keşfetmelerine yardımcı olmalıdır. Böylece bilgiye farklı bakış açıları geliştirmelerine zemin hazırlar.

- Öğrenciyi değerlendirmek yerine öğrencinin kendi kendini değerlendirerek özdenetim yapmasını sağlamalıdır. Böylece başarının ve başarısızlığın nedenini kendinde arayarak daha doğru ve üreten bilgiler bulmasına yardımcı olacaktır.
- Çocukların yeni fikirler üretebileceği, problem çözebileceği farklı görevler sunmalıdır. Açık uçlu sorularla net cevabı olmayan üretmeye yönelik tartışma soruları sorar.
- Empati duygusunu geliştirici etkinlikler sunmalıdır. Başkasının yerinde olabilme duygusu ile farklı bakış açısı geliştirebilir.

Sungur (1997) da yaratıcılığı kolaylaştıran öğretmen özelliklerini aşağıdaki gibi sıralamıştır:

- Öğrencileri bir birey olarak kabul etme ve öyle davranma
- Öğrenciyi özgür olmaya özendirme
- Öğrencilere model olma
- Sınıfın dışında onlara çok zaman ayırma
- En iyiye bekleme ve asılabileceğini gösterme
- Heyecanlı olabilme
- Öğrencileri eşit kabul edebilme
- Öğrencileri doğrudan ödüllendirebilme
- Öğrenciye ilgi gösterme
- Sürekli okuyan kişiler olabilme
- İkili ilişkide kolay iletişim kurma olarak belirtilmiştir.

2.8. Öğretimde Yaratıcılık

Slavin (2013) öğretimi, bir öğretmenin öğrencilerinin neleri öğrenmesini istemesi ve öğrencilerin gerçekte neleri öğrendiği arasındaki bağlantı olarak ifade etmektedir. Öğretim, önceden hazırlanmış bir program doğrultusunda planlanan, uygulanan ve değerlendirilen, amacı bireyin etkin bir şekilde öğrenmesini sağlamak olan ve çoğunlukla ders vb.

uygulamalarla sınırlı olan etkinliklerdir (Taşpınar, 2017). Özçelik (2010) öğretimi, öğretme-öğrenme sürecinin planlanması, işletilmesi ve denetimi, kısacası öğretme-öğrenme sürecinin işletimi olarak ifade etmektedir.

Öğretim, belli bir amaçla, bir program ve bir plan dâhilinde, bireylere gerekli bilgiler, olumlu davranışlar, iyi alışkanlıklar kazandıran, yeteneklerini geliştiren, kişiliklerini oluşturan, hayata hazırlayan ve bir yönüyle de eğiten; öğrenme ve öğretme etkinlikleridir (Kemertaş, 1999). Etkili öğretime katkıda bulunan anahtar davranışlar; dersin anlaşılabilirliği, öğretimsel çeşitlilik, öğretmenin göreve uyumu, öğretim sürecinde yer alma, öğrenci başarı oranı şeklinde sıralanabilir (Borich, 2017). Etkili öğretim için gerekli olan anahtar davranışların özünde yaratıcılık yer almaktadır.

Aslan ve Cansever (2009) yaptıkları araştırma sonucunda öğretmenlerin yaratıcılığı genel olarak her insanın keşfedilmeyi bekleyen gizil gücü şeklinde ifade ettikleri sonucuna ulaşmışlardır. Eğer birey kendisini tanır ve bu gizil gücünü fark ederse orijinal fikirler üretmeye ve eylemlerde bulunmaya başlar.

Yaratıcılık, yaşam ile eğitim arasında adeta bir köprü gibidir. Bu köprüyü kurmanın sorumluluğu ise öğretmene aittir. Eğitimin hedefine ulaşabilmesinde öğretmenin yaratıcılığını kullanması gerekmektedir. Öğretmen hayal dünyasının sınırlarını zorladığı zamanlarda çocuklara daha kalıcı ve etkin bir öğrenme ortamı sunabilmektedir (Aslan ve Cansever, 2009). Onlara göre; öğretmen aynı zamanda öğrencileri için bir rol model olduğu için öğrencilerin de hayal dünyalarını zorlayarak keşfetmelerine olanak sağlamış olacaktır. Öğretmen, öğretme ve öğrenme coşkusu içinde taşıdığı sürece öğrencilere daha yararlı olabilmektedir. Dolayısıyla yaratıcılık, eğitim ile çok yakın ilişki içerisinde.

Öğretmenlere göre eğitim günlük yaşamda bireyin ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve yaşamın karmaşık durumlarının çözümlenebilmesinde de bireye yardımcı olabilmelidir (Aslan ve Cansever, 2009). Bu bağlamda eğitim, yaratıcılığın kullanımını gerektiren bir disiplindir. Öğretmenler öğrenciler için zengin öğrenme ortamı oluşturdukça öğrenciler öğrenmeyi zevk alarak ve içselleştirerek gerçekleştirmektedir.

2.9. Özyeterlilik

Bireylerin toplumda varlıklarını sürdürebilmek için birçok yönden donanımlı olmaları gerekir. Birçok yönde donanımlı olmak için bireylerin empati duygusunun gelişmiş olması gerekir. Empati duygusu gelişmiş bireyler toplumda varlıklarını sürdürebildikleri gibi bulundukları toplumda farklı bakış açıları oluşmasına da katkı sağlayabilirler. Oluşan farklı bakış açıları sayesinde birbirine saygılı, hoşgörülü, sağduyulu bireyler yetişecektir. Bu sayede bireylerde bir yere ait olma duygusu gelişecek ve bu bireyler ait oldukları yer için yenilik oluşturma arayışına girecektir. Yenilik ve farklılık oluşturabilmek için bireyin öncelikle kendini temel konularda yeterli bulması gerekir. Bireyin kendini yeterli bulması ise özyeterlilik kavramı ile açıklanabilir.

Özyeterlilik, kişinin becerilerinden kaynaklı bir olgu olmamakla birlikte becerileri ile yapabildikleri durumların hepsini kapsamaktadır (Çelik, 2018). Kişilerin karşılaştıkları olaylarla baş edebilme, başarabilme ve bu durumlar karşısındaki kapasitelerinin farkında olmalarıdır (Senemoğlu, 2003). Özyeterlilik inancı ilk kez Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı'nda ortaya çıkmıştır. Bandura özyeterlilik için; bireylerin karşılaşılabilecekleri durumlarla başa çıkabilmek için gerekli olan eylemleri ne kadar iyi yapabileceklerine ilişkin bireysel yargılarıdır, şeklinde ifade etmektedir (Bıkmaz, 2004). Özyeterlilik kavramı ele alındığında; başarabilme, olaylarla baş edebilme, gerekli eylemleri iyi yapabilme, çözüm odaklı olma, farkındalık gibi alt başlıklara değinildiği görülmektedir (Senemoğlu, 2018). Bu alt başlıklara sahip bireyin özyeterlilik inancı yüksek olurken tam aksi durumda ise düşük olacaktır. Öz yeterlilik algısı düşük olan sınıf öğretmeni adaylarının kaygı düzeyleri de yüksek olacağı için öğretimde sekteler olabilir. Bu sebeple eğitim öğretim sürecinin kaliteli ve verimli geçebilmesi için öğretmen adaylarının özyeterlilik inançlarının yüksek olması gerekir.

Bandura (1986), bireylerin özyeterlilik inançlarının dört temel kaynağı olduğunu belirtmiştir. Bunlar; tam ve doğru deneyimler, sosyal modeller tarafından sağlanan dolaylı yaşantılar, sözel ikna ve bireyin fiziksel ve duygusal durumudur. Bu kaynaklardan en etkili olanı bireyin bizzat yaşadığı deneyimlerdir (Üstün ve Tekin, 2009).

- Tam ve doğru deneyimler performans başarıları olarak da ifade edilir. Birey gerçekleştirdiği birtakım eylemleri değerlendirir. Değerlendirmesini sonraki eylemlerinde tekrar kullanabilmek için bir yeterlilik inancı oluşturur. Bireyin

gerçekleştirdiği işlerdeki başarısı onun diğer işlerde de başarılı olacağını işaret eder (Bandura, 1986).

- Dolaylı yaşantılar bireyde özyeterlilik inancının oluşmasında doğrudan yaşantılar kadar etkili değildir. Ancak bireyin kişisel yaşantıları kısıtlıysa başkalarının yaşantılarından etkilenmesi mümkündür. Burada birey dolaylı yaşantıları model aldığı için bireyde hem başarı hem de başarısızlık duygusu oluşabilir (Bandura, 1986).
- Çevredeki insanların teşvik edici söylemlerinin bireyi cesaretlendirmesi sözel iknayı ifade eder. Bu söylemler özyeterliliğin değişimine yol açabilir (Bandura, 1986).
- Bireyin bir iş yaparken kaygılanması olarak ifade edilen duygusal durum özyeterlilik üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir. Kaygının yüksek olması bireyi huzursuz eder ve performansının gerilemesine neden olur (Bandura, 1986).

Özyeterlilik inançları insanların kendileri için belirledikleri amaçları, bu amaçlara ulaşmak için ne kadar çaba harcayacaklarını, amaçlarına ulaşmak için karşılaştıkları güçlüklerle ne kadar süre yüz yüze kalabileceklerini ve başarısızlık karşısındaki tepkilerini etkilemektedir (Bıkmaz, 2004). Kişinin kendisiyle ilgili güçlü inançlar geliştirmesi için deneyimler yaşaması gerekir. Eğer birey önceden bir yeterlik duygusu oluşturmuşsa, başarısızlıklar bu inancı sarsar ancak mücadele duygusunu yok edemez. Birey yeniden başarılı olma çabasını kendinde bulabilir. Sahip olduğu kapasiteyle ilgili şüpheleri olan bireyler ise, zor işleri kendilerine bir tehdit ya da tehlike olarak görüp bunun üstesinden gelmede, konuya yoğunlaşarak çözüm bulmakta zorlanırlar. Başarısız olduklarında daha yavaş normale dönerler ve kendilerini hayatın akışına bırakırlar (Bandura, 1994). Bu nedenle özyeterlilik inançları bireyler için çok önemlidir (Bıkmaz, 2004).

Tschannen–Moran ve Woolfolk Hoy (2001) özyeterlilik kavramını; “öğretmenlerin öğrenme ve derse katılım konusunda isteksiz ve motivasyonu düşük olan öğrencilerinde bile arzu edilen sonuçları elde edebileceğine yönelik inançlarıdır” şeklinde tanımlamaktadır. Bireylerin hedeflenen ve istenen sonuçları ortaya çıkarmak için kendi becerilerini organize etme ve uygulamasına ilişkin algısı olarak ele alınan özyeterlilik inancı, öğretmenlerin sınıf içi uygulamalarını ve öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerini de doğrudan

etkilemektedir (Öksüz ve Coşkun, 2012). Chernis (1993) özyeterliliği öğretmenin iki farklı boyuttaki algısı olarak ele almıştır. Bu boyutlar, “gerekli mesleki görevleri yerine getirme ile öğrencileri eğitme ve öğretme sürecinde yer alan ilişkileri düzenleme, kurumsal işleri yerine getirme, kurumun bir parçası olma ve kurumun sosyal ve politik süreçlerini yerine getirme becerilerine ilişkin algısıdır”(Özaydın vd., 2017).

2.10. Yaratıcılık Özyeterliliği

Tierney ve Farmer (2002), yaratıcılık özyeterliliğini “kişinin yaratıcı ürünler geliştirebilme yeteneğine ilişkin inancı” olarak tanımlamaktadır. Yeni ürünler geliştirme, yeni fikirler üretme, yenilik gibi kavramlar genel olarak yaratıcılığı ifade ederken bir işi yapabildiğini fark etmek özyeterliliği ifade etmektedir. Kişi neyi, ne kadar yapabildiğinin farkındaysa özyeterlilik inancı yüksektir. Yaratıcılık özyeterliliği yüksek olan bireyler çalışmalarında başarılı olan bireylerdir.

Yaratıcılık özyeterliliği, profesyonellerin mesleklerinde başarılı bir biçimde yaratıcı olabilmelerinde önemli bir etkidir. Yaratıcılık özyeterliliği, üretici ve yaratıcı hayal gücü ile yaratıcılığın boyutları olan akıcılık ve orijinalliğin önemli bir yordayıcısıdır (Puente-Díaz ve Cavazos-Arroyo, 2017). Yaratıcılık özyeterliliğinin hem yaratıcılıkla (Tierney ve Farmer, 2011) hem de yaratıcı performans ile ilişkisinin olduğu gösterilmiştir (Royston ve Reiter-Palmon, 2019). Daha güçlü yaratıcı özyeterlilik inançlarının, yaratıcı performansın artmasına katkıda bulunabileceği, artan yaratıcı performansın da (yaratıcı öğretim) öğretimde etkililiğin artmasına yol açabileceği bildirilmiştir (Atabek, 2020). Mesleki açıdan baktığımızda da yaratıcılık özyeterliliği yüksek olan öğretmenler derslerini çok yönlü olarak işledikleri için öğrencilerin kalıcı ve etkili öğrenmelerini sağlarlar.

Yaratıcılık özyeterliliği, yaratıcılığa dolaylı yollardan da etki etmektedir. Bu konuda Gu, He ve Liu (2015), yaratıcılık özyeterliliğinin, içsel motivasyonu etkileyerek öğrencilerin yaratıcılıkları üzerinde dolaylı bir etkiye sahip olduğunu bildirmişlerdir. Öğrencilerin farklı öğretimlerle öğrenme gerçekleştirmesi doğal olarak farklı bakış açısı geliştirip, yenilikler üretmelerine katkı sağlayacaktır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu kısmı; araştırmanın modelini, çalışma grubu ve veri toplama araçlarını, verilerin elde edilmesi ve analizinden oluşmaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterliliklerinin ve öğretimde yaratıcılıklarının kişisel değişkenleri ile arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçladığı için ilişkisel tarama modeli ile yapılacaktır. Tarama modelleri; geçmişte veya halen var olan bir durumu, var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır (Karasar, 2000, s.77). İlişkisel tarama modelinde ise ilişkiler arasındaki bağlantıları ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır. (Büyüköztürk vd., 2016b, s.24). Bu çalışmada da araştırma modeline uygun olarak sınıf öğretmeni adaylarının; yaratıcılık özyeterlilikleri ile kişisel değişkenleri ve öğretimde yaratıcılıkları ile kişisel değişkenleri arasındaki ilişki ayrı ayrı incelenmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu, 2022 – 2023 eğitim – öğretim yılında Antalya ilinin Konyaaltı ilçesinde bulunan Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim görmekte olan sınıf öğretmeni adaylarından oluşmaktadır. Araştırma için toplam 169 sınıf öğretmeni adayına ölçek uygulanmak istenmiş ancak Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinde yer alan Çevresel Teşvik alt başlığında yer alan tüm maddeler nedeniyle 1. ve 2. sınıfta okumakta olan sınıf öğretmeni adayları staj yapmamaları veya aktif olarak mesleğe başlamamaları nedeniyle bu sorulara cevap verememişlerdir. Bu nedenle araştırmanın başında 85 kişiden oluşan 1. ve 2. sınıfta öğrenim görmekte olan sınıf öğretmeni adaylarına sadece “Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği” ile “Kişisel Bilgi Formu” uygulanırken 84 kişiden oluşan 3. ve 4. sınıfta öğrenim görmekte olan sınıf öğretmeni adaylarına “Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği”, “Öğretimde Yaratıcılık Ölçeği” ile “Kişisel Bilgi Formu” uygulanmıştır. 169 sınıf öğretmeni adayının %71.0 oranını kız sınıf öğretmeni

adayı oluştururken, %28.9 oranını erkek sınıf öğretmenini aday oluşturmaktadır. 1. sınıflar %24.2, 2. sınıflar %24.8, 3. sınıflar %23.1, 4. sınıflar %27.8 oranını oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, sınıf öğretmenini adaylarının yaratıcı olma yeteneklerini belirlemek amacıyla yaratıcılık özyeterliliklerini ölçmek için Tierney ve Farmer (2002) tarafından geliştirilip, Atabek (2020) tarafından Türkçeye uyarlanan “Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği” uygulanmıştır. Ayrıca sınıf öğretmenini adaylarının öğretim sürecindeki yaratıcılıklarını belirlemek için de Rubenstein, McCoach ve Siegle (2013) tarafından geliştirilip, Yalçın ve Çiçekler (2021) tarafından Türkçeye uyarlanan “Öğretimde Yaratıcılık Ölçeği” kullanılmıştır. Bu ölçeklerle birlikte sınıf öğretmenini adaylarının kişisel değişkenlerinin yaratıcılığı ne düzeyde etkilediğini görmek amacıyla da araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu; katılımcıların cinsiyet, yař, sınıf düzeyi, sosyo-ekonomik durumu, ilgi alanı, mezun olduğu lise türü, sanatsal aktivitelere katılma sıklığı, anne ve baba eğitim durumunun belirlenmesini amaçlayan toplam 9 sorudan oluşmaktadır. Sorular; katılımcıların kendilerine uygun olan sečenekleri işaretlemesiyle onları tanımaya yönelik olarak hazırlanmıştır (Ek-1).

3.3.2. Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği (YÖÖ)

Tierney ve Farmer (2002) tarafından geliştirilen YÖÖ, Atabek (2020a) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Atabek uyarlamasında YÖÖ’nün; çalışanların işlerinde yaratıcı olma yeteneğine olan inançlarını ölçtüğünü belirtmiştir (Atabek, 2020a, s.88, Tierney ve Farmer, 2011, s.1141). 5’li likert türündeki ölçek üç ögeden oluşmaktadır. Yanıtlar “Kesinlikle Katılmıyorum” sečenegiinden “Tamamen Katılıyorum” sečenegiine doğru 1 ile 5 arasında puanlanmaktadır (Ek-2).

3.3.3. Öğretimde Yaratıcılık Ölçeği (ÖYÖ)

Rubenstein, McCoach ve Siegle (2013) tarafından geliştirilen ÖYÖ, Yalçın ve Çiçekler (2021) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır.. Ölçek toplam 36 maddeden oluşmaktadır. Ölçek yedili likert tipi bir ölçek olup, “7-kesinlikle katılıyorum”, “6- katılmıyorum”, “5-biraz katılmıyorum”, “4-kararsızım”, “3-biraz katılıyorum”, “2-katılıyorum” ve “1-kesinlikle katılmıyorum” şeklinde düzenlenmiştir (Ek-3).

3.4. Verilerin Toplanması

Tierney ve Farmer (2002) tarafından geliştirilip, Atabek (2020a) tarafından Türkçeye uyarlanan “Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği” ile Rubenstein, McCoach ve Siegle (2013) tarafından geliştirilip, Yalçın ve Çiçekler (2021) tarafından Türkçeye uyarlanan “Öğretimde Yaratıcılık Ölçeği”nin uygulama için uygunluğunu belirlemek amacıyla etik kuruldan izin alınmıştır. Etik kurul izninden sonra Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakülte Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında Öğrenim görmekte olan birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfta öğrenim görmekte olan sınıf öğretmeni adaylarına gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra gönüllü olanlara sırasıyla ölçekler uygulanmıştır (Ek-5).

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada öğrencilerden toplanan veriler öncelikle sayısallaştırılarak bilgisayara aktarılmıştır. Verilerin bilgisayara girilmesi, saklanması, düzenlenmesi ve çözümlenmesi için istatistik paket programlarından SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Demografik değişkenlerin, ölçek alt boyutlarının ve ölçek toplam değerlerinin normal dağılıp dağılmadığı Skewness ve Kurtosis değerlerine göre belirlenmiştir. Tablo 3.1.’ de bağımlı ve bağımsız değişkenlere yapılan normallik testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 3.1: Bağımlı ve Bağımsız Değişkenlere Yapılan Normallik Testi Sonuçları

	(Skewness)	(Kurtosis)
Cinsiyet	.934	-1.141
Yaş	.419	-.344
Sınıf	-.020	-1.307
Sosyo-Ekonomik Düzey	-.171	.617
Baba Eğitim	.428	-.812
Anne Eğitim	.828	.024
Sanat	.505	-1.766
Spor	-.108	-2.012
Müzik	-.434	-1.440
Teknoloji	1.815	1.308
Bilim	1.504	.266
Genel Kültür	.569	-1.335
Sanatsal Aktiviteye Katılım Sıklığı	-.406	.337
Mezun Olduğu Lise Türü	-.011	1.952
Öğretmen Özyeterliliği	-.123	-.573
Çevresel Teşvik	.303	-.051
Toplumsal Değer	-2.076	4.595
Çocuk Potansiyeli	-.738	.162
ÖYÖ Toplam	-.278	.413
Yaratıcılık Özyeterliliği	-1.038	2.470

Grupların normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiş ve normallik testi için Skewness ve Kurtosis değerleri değerlendirilmiştir. Skewness değeri -2.076 ile 1.815 arasında, Kurtosis değeri ise -2.012 ile 4.595 arasında değişmektedir. Değişkenlerin istatistiksel olarak normal dağılıp dağılmadığının belirlenmesi için Skewness ve Kurtosis değerlerinin (-2, +2) aralığında olması kriteri kullanılarak bu değeri almış grupların normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir (George ve Mallery, 2003). Cinsiyet ile sanat, spor, müzik, teknoloji, bilim ve genel kültür ilgi alanları bağımsız değişkenlerine göre; yaratıcılık özyeterliliği ile öğretimde yaratıcılığın alt boyutları olan öğretmen özyeterlilik, çevresel teşvik ve çocuk potansiyeli bağımlı değişkenlerinin farklılıklarını ortaya çıkarmak için Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Aynı zamanda cinsiyet ile sanat, spor, müzik, teknoloji, bilim ve genel kültür ilgi alanları bağımsız değişkenlerine göre; öğretimde yaratıcılığın alt boyutu olan toplumsal değer bağımlı değişkeninin farklılıklarını ortaya çıkarmak için t-testi

uygulanmıştır. Sınıf düzeyi, sosyo-ekonomik durum, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, sanatsal aktiviteye katılım sıklığı ve mezun oldukları lise türü bağımsız değişkenlerine göre; yaratıcılık özyeterliliği ve öğretimde yaratıcılığın alt boyutları olan öğretmen özyeterlilik, çevresel teşvik ve çocuk potansiyeli bağımlı değişkenlerinin farklılıklarını ortaya çıkarmak için Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır. Aynı zamanda sınıf düzeyi, sosyo-ekonomik durum, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, sanatsal aktiviteye katılım sıklığı ve mezun oldukları lise türü bağımsız değişkenlerine göre; yaratıcılık özyeterliliği ve öğretimde yaratıcılığın alt boyutu olan toplumsal değer bağımlı değişkeninin farklılıklarını ortaya çıkarmak için ise tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılıkların kaynağını bulmak için Post Hoc testlerinden LSD ve Bonferroni testleri kullanılmıştır. Yaş bağımsız değişkeni ile yaratıcılık özyeterliliği bağımlı değişkeni arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Kendall Tau-b testi kullanılırken; yaş bağımlı değişkeni ile öğretimde yaratıcılık toplamı ve alt boyutları bağımlı değişkenleri arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon testi kullanılmıştır. Sürekli değişkenler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla da Kendall Tau-b testi kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, toplanan verilerin analizi ile elde edilen bulgular ve yorumlara verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilikleri, cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmişti. Bu problemin çözümüne yönelik araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre yaratıcılık özyeterliliği ölçeği puanları için yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 4.1.’de sunulmuştur.

Tablo 4.1: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği Puanlarına Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

YÖÖ	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	p
Yaratıcılık	Kadın	120	82.19	9863.00	2603.00	0.234
Özyeterlilik	Erkek	49	91.88	4502.00		
Toplam	Toplam	169				

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterliliği ölçeği puanları onların cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($U=2603.00$, $p=0.234$, $p>0.05$).

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilikleri, yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmişti. Bu problemin çözümüne yönelik yapılan Kendall Tau-b Testi sonuçlarına göre araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterliliği ölçeği puanları ve

yaşları arasında 0.022 düzeyinde pozitif yönlü bir ilişki gözlemlenmiştir. Bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p=0.022$, $p<0.05$).

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilikleri, sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmişti. Bu problemin çözümüne yönelik araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının sınıf düzeylerine göre yaratıcılık özyeterliliği ölçeği puanları için yapılan Kruskal-Wallis H Testi sonuçları Tablo 4.2.’de sunulmuştur.

Tablo 4.2: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği Puanlarına Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

YÖÖ	Sınıf	Sıralar		H	SD	p
	Düzeyi	N	Ortalaması			
Yaratıcılık	1	41	85.28	4.801	3	0.187
Özyeterlilik	2	42	92.93			
Toplam	3	47	72.74			
	4	39	90.94			
	Toplam	169				

Tablo 4.2’de görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterliliği ölçeği puanları onların sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($H=4.801$, $p=0.187$, $p>0.05$).

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilikleri, sosyo-ekonomik düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmişti. Bu problemin çözümüne yönelik araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-ekonomik düzeylerine göre yaratıcılık özyeterliliği ölçeği puanları için yapılan Kruskal-Wallis H Testi sonuçları Tablo 4.3.’de sunulmuştur.

Tablo 4.3: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği Puanlarına Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

YÖÖ	Sosyo		Sıralar			
	ekonomik		Ortalaması	H	SD	P
Yaratıcılık	Çok Kötü	3	102.33	12.709	4	0.013*
Özyeterlilik	Kötü	23	96.35			
Toplam	Orta	98	75.44			
	İyi	42	95.32			
	Çok İyi	3	148.33			
	Toplam	169				

Not: * $p < 0.05$

Tablo 4.3’de görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterliliği ölçeği puanları onların sosyo-ekonomik düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermektedir ($H=12.709$, $p=0.013$). Bu bulgulardan yola çıkarak sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-ekonomik düzeylerinden hangileri arasında fark olduğunu tespit etmek için yapılan LSD Post Hoc testi sonuçları incelenmiştir. Bu sonuçlara göre; sosyo-ekonomik düzeyi orta ($\bar{x}=75.44$) olan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinin, sosyo-ekonomik düzeyi iyi ($\bar{x}=95.32$) ve çok iyi ($\bar{x}=148.33$) olan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir ($H=12.709$, $p=0.013$, $p < 0.05$).

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi “Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilikleri, baba eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmişti. Bu problemin çözümüne yönelik araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının baba eğitim durumlarına göre yaratıcılık özyeterliliği ölçeği puanları için yapılan Kruskal-Wallis H Testi sonuçları Tablo 4.4.’de sunulmuştur.

Tablo 4.4: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Baba Eğitim Durumlarına Göre Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği Puanlarına Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

<i>YÖÖ</i>	<i>Baba</i>	<i>Sıralar</i>				
	<i>Eğitim</i>	<i>N</i>	<i>Ortalaması</i>	<i>H</i>	<i>SD</i>	<i>p</i>
Yaratıcılık	İlkokul	14	108.11	8.948	6	0.177
Özyeterlilik	Terk					
Toplam	İlkokul	50	74.46			
	Ortaokul	26	72.62			
	Lise	43	92.55			
	Önlisans	7	92.57			
	Lisans	26	89.83			
	Lisans Üstü	3	92.50			
	Toplam	169				

Tablo 4.4’te görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterliliği ölçeği puanları onların baba eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($H=8.948$, $p=0.177$, $p>0.05$).

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi “Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilikleri, anne eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmişti. Bu problemin çözümüne yönelik araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının anne eğitim durumlarına göre yaratıcılık özyeterliliği ölçeği puanları için yapılan Kruskal-Wallis H Testi sonuçları Tablo 4.5.’de sunulmuştur.

Tablo 4.5: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Anne Eğitim Durumlarına Göre Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği Puanlarına Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

YÖÖ	Anne	N	Sıralar Ortalaması	H	SD	p
	Eğitim					
Yaratıcılık	İlkokul	27	95.81	11.854	5	0.037*
Özyeterlilik	Ortaokul	65	77.00			
Toplam	Lise	29	89.78			
	Önlisans	31	72.74			
	Lisans	4	130.88			
	Lisans	13	107.00			
	Üstü					
	Toplam	169				

Not: * $p < 0.05$

Tablo 4.5'te görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterliliği ölçeği puanları onların anne eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir ($H=11.854$, $p=0.037$, $p<0.05$). Bu bulgulardan yola çıkarak anne eğitim düzeylerinin hangileri arasında fark olduğunu tespit etmek için yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları incelenmiştir. Bu sonuçlara göre; anne eğitim düzeyi ön lisans($\bar{x}=16.66$) olan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinin, anne eğitim düzeyi lisans($\bar{x}=28.38$) olan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir ($U=20.500$, $p=0.027$, $p<0.05$). Anne eğitim düzeyi ön lisans($\bar{x}=20.00$) olan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinin, anne eğitim düzeyi lisansüstü($\bar{x}=28.46$) olan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir ($U=124.000$, $p=0.043$, $p<0.05$). Aynı zamanda anne eğitim düzeyi ortaokul($\bar{x}=33.65$) olan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinin anne eğitim düzeyi lisans($\bar{x}=56.88$) olan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir ($U=42.500$, $p=0.020$, $p<0.05$). Anne eğitim düzeyi ortaokul($\bar{x}=37.19$) olan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinin anne eğitim düzeyi lisansüstü($\bar{x}=51.04$) olan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir ($U=272.500$, $p=0.040$, $p<0.05$).

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemi “Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilikleri, ilgi alanlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmişti. Bu problemin çözümüne yönelik araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının ilgi alanlarına göre yaratıcılık özyeterliliği ölçeği puanları için yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 4.6.’de sunulmuştur.

Tablo 4.6: Sınıf Öğretmeni Adaylarının İlgi Alanlarına Göre Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği Puanlarına Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

YÖÖ	Yanıt	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	p
Sanat	Evet	105	82.34	8645.50	3080.500	0.356
	Hayır	64	89.37	5719.50		
	Toplam	169				
Spor	Evet	80	79.68	6374.50	3134.500	0.172
	Hayır	89	89.78	7990.50		
	Toplam	169				
Müzik	Evet	62	85.79	5319.00	3206.000	0.789
	Hayır	106	83.75	8877.00		
	Toplam	168				
Teknoloji	Evet	141	81.04	11426.00	1415.000	0.016*
	Hayır	28	104.96	2939.00		
	Toplam	169				
Bilim	Evet	135	80.12	10816.00	1636.000	0.008*
	Hayır	34	104.38	3549.00		
	Toplam	169				
Genel Kültür	Evet	103	81.67	8412.50	3056.500	0.334
	Hayır	65	88.98	5783.50		
	Toplam	168				

Not: * $p < 0.05$

Tablo 4.6’da görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterliliği ölçeği puanları onların sanat($p=0.356$), spor($p=0.172$), müzik($p=0.789$) ve genel kültür($p=0.334$) ilgi alanlarına göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir ($p>0.05$). Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterliliği ölçeği puanları onların teknoloji ilgi alanına göre anlamlı farklılık göstermektedir ($U=1415$, $p=0.016$, $p<0.05$). Teknolojiye ilgi duyan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinin teknolojiye ilgi duymayan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterliliği ölçeği puanları onların bilim ilgi alanına göre de anlamlı farklılık göstermektedir ($U=1636$, $p=0.008$, $p<0.05$). Bilime ilgi duyan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinin bilime ilgi duymayan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın sekizinci alt problemi “Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilikleri, sanatsal aktivitelere katılım sıklığına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmişti. Bu problemin çözümüne yönelik araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının sanatsal aktivitelere katılım sıklığına göre yaratıcılık özyeterliliği ölçeği puanları için yapılan Kruskal-Wallis Testi sonuçları Tablo 4.7.’de sunulmuştur.

Tablo 4.7: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanatsal Aktivitelere Katılım Sıklığına Göre Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği Puanlarına Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

YÖÖ	Sanatsal		Sıralar			
	Aktivite	N	Ortalaması	H	SD	p
Yaratıcılık	Hiçbir	11	60.82	6.932	3	0.74
Özyeterlilik	Zaman					
Toplam	Nadiren	65	84.09			
	Bazen	83	83.64			
	Sık Sık	8	118.81			
	Toplam	167				

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterliliği ölçeği puanları onların sanatsal aktivitelere katılım sıklığına göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($H=6.932$, $p=0.74$, $p>0.05$).

4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi “Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilikleri, mezun olduğu lise türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmişti. Bu problemin çözümüne yönelik araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının mezun oldukları lise türüne göre yaratıcılık özyeterliliği ölçeği puanları için yapılan Kruskal-Wallis H Testi sonuçları Tablo 4.8.’de sunulmuştur.

Tablo 4.8: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Mezun Olduğu Lise Türüne Göre Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği Puanlarına Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

YÖÖ	Mezun Oldukları		Sıralar		SD	p
	Lise Türü	N	Ortalaması	H		
Yaratıcılık	Sosyal	13	70.73	1.053	3	0.788
Özyeterlilik	Bilimler					
Toplam	Lisesi					
	Fen Lisesi	9	84.17			
	Anadolu	124	78.10			
	Lisesi					
	Meslek	10	88.40			
	Lisesi					
	Toplam	156				

Tablo 4.8’de görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterliliği ölçeği puanları onların mezun oldukları lise türüne göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($H=1.053$, $p=0.788$, $p>0.05$).

4.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın onuncu alt problemi “Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılıkları, cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmişti. Bu problemin çözümüne yönelik araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre öğretimde yaratıcılık ölçeğinin; öğretmen özyeterliliği, çevresel teşvik ve çocuk potansiyeli alt boyutlarının puanları için yapılan t-testi sonuçları Tablo 4.9.’da sunulmuştur.

Tablo 4.9: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan t-Testi Sonuçları

ÖYÖ	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S	Sd	t	p
Öğretmen	Kadın	61	67.96	6.54	11.69	-.164	.870
Özyeterliliği	Erkek	23	68.43	7.60			
Çevresel	Kadın	61	24.73	4.19	7.48	.115	.908
Teşvik	Erkek	23	24.52	4.40			
Çocuk	Kadın	61	34.04	4.34	6.92	-.075	.940
Potansiyeli	Erkek	23	34.17	4.25			
ÖYÖ Toplam	Kadın	61	188.21	15.20	24.81	-.395	.694
	Erkek	23	190.56	16.25			

Tablo 4.9.’da görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinden aldıkları toplam puan onların cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($t=-0.395$, $p=0.69$, $p>0.05$). Aynı zamanda sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan öğretmen özyeterliliği($p=0.870$) alt boyutu, çevresel teşvik($p=0.908$) alt boyutu ve çocuk potansiyeli($p=0.940$) alt boyutu puanları onların cinsiyetlerine göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir ($p>0.05$). Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre öğretimde yaratıcılık ölçeğinin toplumsal değer alt boyutunun puanları için yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları da Tablo 4.10.’da sunulmuştur.

Tablo 4.10: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

ÖYÖ	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	p
Toplumsal	Kadın	61	41.77	2548.00	657.000	0.653
Değer	Erkek	23	44.43	1022.00		
Toplam	Toplam	84				

Tablo 4.10.'da görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan toplumsal değer($p=0.653$) alt boyutu puanları onların cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($U=657.000$, $p>0.05$).

4.11. On Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on birinci alt problemi “Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılıkları, yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmişti. Bu problemin çözümüne yönelik araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının yaşlarına göre öğretimde yaratıcılık ölçeğine verdikleri yanıtlar Pearson Korelasyon Katsayıları kullanılarak analiz edilmiştir.

Yapılan Pearson Korelasyon Katsayıları analizi sonucunda, sınıf öğretmeni adaylarının yaşları ile öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan öğretmen özyeterliliği($r=.097$) alt boyutu arasında pozitif yönlü, düşük düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir ($p>0.05$). Sınıf öğretmeni adaylarının yaşları ile öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan çevresel teşvik($r=-.040$) alt boyutu arasında negatif yönlü, düşük düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p<0.05$). Sınıf öğretmeni adaylarının yaşları ile öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan toplumsal değer($r=.106$) alt boyutu arasında pozitif yönlü, düşük düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir ($p>0.05$). Sınıf öğretmeni adaylarının yaşları ile öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan çocuk potansiyeli($r=.095$) alt boyutu arasında pozitif yönlü, düşük düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir ($p>0.05$).

4.12. On İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on ikinci alt problemi “Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılıkları, sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmişti. Bu problemin çözümüne yönelik araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının sınıf düzeylerine göre öğretimde yaratıcılık ölçeğinin; öğretmen özyeterliliği, çevresel teşvik ve çocuk potansiyeli alt boyutlarının puanları için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 4.11’de sunulmuştur.

Tablo 4.11: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

ÖYÖ	Sınıf	N	$\bar{x}$	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	p
Öğretmen	3	45	67.88	11.40	G. arası	4.127	4.127	1	0.030	0.862
Özyeterliliği	4	39	68.33	11.91	G. içi	11125.111	135.672	82		
	Toplam	84	68.09	11.57	Toplam	11129.238		83		
Çevresel	3	45	24.71	7.16	G. arası	0.103	0.103	1	0.002	0.967
Teşvik	4	39	24.64	8.16	G. içi	4794.219	58.466	82		
	Toplam	84	24.67	7.60	Toplam	4794.321		83		
Çocuk	3	45	33.33	7.54	G. arası	54.519	54.519	1	1.195	0.277
Potansiyeli	4	39	34.94	5.70	G. içi	3739.897	45.609	82		
	Toplam	84	34.08	6.76	Toplam	3794.417		83		
ÖYÖ Toplam	3	45	187.60	23.53	G. arası	153.178	153.178	1	0.259	0.612
	4	39	190.30	25.20	G. içi	48509.108	591.574	82		
	Toplam	84	188.85	24.21	Toplam	48662.286		83		

Tablo 4.11.’de görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinden aldıkları toplam puan onların sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0.612$, $p>0.05$). Aynı zamanda sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde

yaratıcılık ölçeğinde yer alan öğretmen özyeterliliği($p=0.862$) alt boyutu, çevresel teşvik($p=0.967$) alt boyutu ve çocuk potansiyeli($p=0.277$) alt boyutu puanları onların sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir ($p>0.05$). Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre öğretimde yaratıcılık ölçeğinin toplumsal değer alt boyutunun puanları için yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları da Tablo 4.12.'de sunulmuştur.

Tablo 4.12: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Kruskal-Wallis H -Testi Sonuçları

ÖYÖ	Sınıf	Sıralar				
	Düzeyi	N	Ortalaması	H	SD	p
Toplumsal	3	45	42.10	0.026	1	0.871
Değer	4	49	42.96			
Toplam	Toplam	84				

Tablo 4.12.'de görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan toplumsal değer($p=0.871$) alt boyutu puanları onların sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($H=0.026$, $p>0.05$).

4.13. On Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on üçüncü alt problemi “Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılıkları, sosyo-ekonomik düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmişti. Bu problemin çözümüne yönelik araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-ekonomik düzeylerine göre öğretimde yaratıcılık ölçeğinin; öğretmen özyeterliliği, çevresel teşvik ve çocuk potansiyeli alt boyutlarının puanları için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 4.13.'te sunulmuştur.

Tablo 4.13: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyo-Ekonomik Durumlarına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sosyo-		Ekonomik			Varyansın	Kareler	Kareler			
ÖYÖ	Durum	N	$\bar{x}$	S	Kaynağı	Toplamı	Ortalaması	sd	F	p
Öğretmen Özyeterliliği	Kötü	11	65.27	11.19	G. arası	105.551	35.184	3	0.255	0.857
	Orta	52	68.36	11.95	G. içi	11023.687	137.796	80		
	İyi	19	68.94	11.74	Toplam	11129.238		83		
	Çok iyi	2	68.50	0.70						
	Toplam	84	68.09	11.57						
Çevresel Teşvik	Kötü	11	23.72	5.40	G. arası	145.436	48.479	3	0.834	0.479
	Orta	52	25.59	7.58	G. içi	4648.885	58.111	80		
	İyi	19	23.26	8.69	Toplam	4794.321		83		
	Çok iyi	2	19.50	7.77						
	Toplam	84	24.67	7.60						
Çocuk Potansiyeli	Kötü	11	33.18	6.89	G. arası	34.568	11.523	3	0.245	0.865
	Orta	52	33.96	7.17	G. içi	3759.849	46.998	80		
	İyi	19	35.10	5.95	Toplam	3794.417		83		
	Çok iyi	2	32.50	4.94						
	Toplam	84	34.08	6.76						
ÖYÖ Toplam	Kötü	11	182.09	24.61	G. arası	808.642	269.547	3	0.451	0.718
	Orta	52	189.30	25.20	G. içi	47853.644	598.171	80		
	İyi	19	192.21	22.84	Toplam	48662.286		83		
	Çok iyi	2	182.50	0.70						
	Toplam	84	188.85	24.21						

Tablo 4.13.'de görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinden aldıkları toplam puan onların sosyo-ekonomik düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0.718$, $p>0.05$). Aynı zamanda sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan öğretmen özyeterliliği($p=0.857$) alt boyutu, çevresel teşvik($p=0.479$) alt boyutu ve çocuk potansiyeli($p=0.865$) alt boyutu puanları onların sosyo-

ekonomik düzeylerine göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir ($p>0.05$). Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-ekonomik düzeylerine göre öğretimde yaratıcılık ölçeğinin toplumsal değer alt boyutunun puanları için yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları da Tablo 4.14.'de sunulmuştur.

Tablo 4.14: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyo-Ekonomik Durumlarına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

<i>ÖYÖ</i>	<i>Sosyo</i>	<i>N</i>	<i>Sıralar</i>	<i>H</i>	<i>SD</i>	<i>p</i>
	<i>ekonomik</i>					
	<i>durum</i>		<i>Ortalaması</i>			
Toplumsal	Kötü	11	36.68	2.113	3	0.549
Değer	Orta	52	42.21			
Toplam	İyi	19	47.95			
	Çok İyi	2	30.25			
	Toplam	84				

Tablo 4.14.'te görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan toplumsal değer($p=0.549$) alt boyutu puanları onların sosyo-ekonomik düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($H=2.113$, $p>0.05$).

4.14. On Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on dördüncü alt problemi “Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılıkları, baba eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmişti. Bu problemin çözümüne yönelik araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının baba eğitim durumlarına göre öğretimde yaratıcılık ölçeğinin; öğretmen özyeterliliği, çevresel teşvik ve çocuk potansiyeli alt boyutlarının puanları için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 4.15.'te sunulmuştur.

Tablo 4.15: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

ÖYÖ	Baba Eğitim D.	N	$\bar{x}$	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	p
Öğretmen Özyeterliliği	İlkokul Terk	5	69.40	7.12	G. arası	857.660	142.943	6	1.072	0.387
	İlkokul	24	68.33	12.68	G. içi	10271.578	133.397	77		
	Ortaokul	16	62.12	12.47	Toplam	11129.238		83		
	Lise	18	70.44	9.56						
	Ön Lisans	4	66.25	14.17						
	Lisans	15	71.40	11.57						
	Lisans Üstü	2	67.50	0.70						
	Toplam	84	68.09	11.57						
Çevresel Teşvik	İlkokul Terk	5	23.00	23.00	G. arası	307.805	51.301	6	0.880	0.513
	İlkokul	24	23.83	23.83	G. içi	4486.517	58.266	77		
	Ortaokul	16	26.62	26.62	Toplam	4794.321		83		
	Lise	18	27.00	27.00						
	Ön Lisans	4	21.00	21.00						
	Lisans	15	23.26	23.26						
	Lisans Üstü	2	20.50	20.50						
	Toplam	84	24.67	24.67						
Çocuk Potansiyeli	İlkokul Terk	5	35.60	35.60	G. arası	209.151	34.859	6	0.749	0.612
	İlkokul	24	34.83	34.83	G. içi	3585.265	46.562	77		
	Ortaokul	16	31.93	31.93	Toplam	3794.417		83		
	Lise	18	35.94	35.94						
	Ön Lisans	4	34.75	34.75						
	Lisans	15	32.60	32.60						
	Lisans Üstü	2	31.50	31.50						
	Toplam	84	34.08	34.08						
ÖYÖ Toplam	İlkokul Terk	5	193.60	12.13	G. arası	5728.402	954.734	6	1.712	0.129
	İlkokul	24	191.41	23.79	G. içi	42933.883	557.583	77		
	Ortaokul	16	175.50	29.94	Toplam	48662.286		83		
	Lise	18	199.50	18.71						
	Ön Lisans	4	185.75	14.97						
	Lisans	15	187.60	25.46						
	Lisans Üstü	2	173.00	12.72						
	Toplam	84	188.85	24.21						

Tablo 4.15.'te görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinden aldıkları toplam puan onların baba eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0.129$, $p>0.05$). Aynı zamanda sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan öğretmen özyeterliliği($p=0.387$) alt boyutu, çevresel teşvik($p=0.513$) alt boyutu ve çocuk potansiyeli($p=0.612$) alt boyutu puanları onların baba eğitim durumlarına göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir ($p>0.05$). Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının baba eğitim durumlarına göre öğretimde yaratıcılık ölçeğinin toplumsal değer alt boyutunun puanları için yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları da Tablo 4.16.'da sunulmuştur.

Tablo 4.16: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

ÖYÖ	Baba	N	Sıralar	H	SD	p
	Eğitim		Ortalaması			
Toplumsal	İlkokul	5	50.10	12.299	5	0.031*
Değer	Ortaokul	24	45.19			
Toplam	Lise	16	25.44			
	Ön Lisans	18	51.61			
	Lisans	4	41.50			
	Lisansüstü	15	37.73			
	Toplam	82				

Not: * $p<0.05$

Tablo 4.16.'da görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan toplumsal değer($p=0.031$) alt boyutu puanları onların baba eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir ($H=12.299$, $p<0.05$). Bu bulgudan yola çıkarak baba eğitim düzeylerinden hangileri arasında fark olduğunu tespit etmek için yapılan Bonferroni Post Hoc testi sonuçları incelenmiştir. Bu sonuçlara göre; baba eğitim düzeyi ortaokul($\bar{x}=45.19$) olan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin, baba eğitim düzeyi lise($\bar{x}=25.44$) olan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($H=12.299$, $p=0.028$, $p<0.05$). Baba

eğitim düzeyi lise($\bar{x}=25.44$) olan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin ise; baba eğitim düzeyi ön lisans($\bar{x}=51.61$) olan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir ($H=12.299$, $p=0.009$, $p<0.05$).

4.15. On Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on beşinci alt problemi “Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcıkları, anne eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmişti. Bu problemin çözümüne yönelik araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının anne eğitim durumlarına göre öğretimde yaratıcılık ölçeğinin; öğretmen özyeterliliği, çevresel teşvik ve çocuk potansiyeli alt boyutlarının puanları için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 4.17.’de sunulmuştur.

Tablo 4.17: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

ÖYÖ	Anne Eğitim Durumu	N	$\bar{x}$	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	p	η^2
Öğretmen Özyeterliliği	İlkokul	11	65.18	10.38	G. arası	1090.873	218.175	5	1.695	0.146	
	Ortaokul	30	68.70	12.59	G. içi	10038.365	128.697	78			
	Lise	16	70.00	12.45	Toplam	1129.238		83			
	Ön Lisans	18	64.50	9.48							
	Lisans	2	86.50	4.94							
	Lisans Üstü	7	69.71	8.93							
	Toplam	84	68.09	11.57							
Çevresel Teşvik	İlkokul	11	22.18	3.54	G. arası	754.326	150.865	5	2.913	0.018*	0.15
	Ortaokul	30	27.23	8.55	G. içi	4039.995	51.795	78			
	Lise	16	27.25	6.39	Toplam	4794.321		83			
	Ön Lisans	18	20.11	7.45							
	Lisans	2	24.50	4.94							
	Lisans Üstü	7	23.57	5.94							
	Toplam	84	24.67	7.60							
Çocuk Potansiyeli	İlkokul	11	34.18	6.99	G. arası	506.365	101.273	5	2.402	0.044*	0.13
	Ortaokul	30	36.90	4.93	G. içi	3288.052	42.155	78			
	Lise	16	31.93	6.83	Toplam	3794.417		83			
	Ön Lisans	18	32.61	6.80							
	Lisans	2	25.50	19.09							
	Lisans Üstü	7	33.00	6.29							
	Toplam	84	34.08	6.76							
ÖYÖ Toplam	İlkokul	11	182.63	24.89	G. arası	4491.192	898.238	5	1.586	0.174	
	Ortaokul	30	197.33	22.35	G. içi	44171.094	566.292	78			
	Lise	16	190.06	25.69	Toplam	48662.286		83			
	Ön Lisans	18	178.94	22.46							
	Lisans	2	182.00	49.49							
	Lisans Üstü	7	187.00	20.57							
	Toplam	84	188.85	24.21							

Not: * $p < 0.05$

Tablo 4.17.'de görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinden aldıkları toplam puan onların anne eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0.174$, $p>0.05$). Aynı zamanda sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan öğretmen özyeterliliği($p=0.146$) alt boyutu puanları onların anne eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan çevresel teşvik($p=0.018$) alt boyutu puanları onların anne eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0.05$, $\eta^2=0.15$). Bu bulgulardan yola çıkarak öğretimde yaratıcılık ölçeği çevresel teşvik alt boyutunda incelenen anne eğitim düzeylerinden hangileri arasında fark olduğunu tespit etmek için yapılan LSD Post Hoc testi sonuçları incelenmiştir. Öğretimde yaratıcılık ölçeği çevresel teşvik alt boyutunda; anne eğitim düzeyi ilkokul($\bar{x}=22.18$) olan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin, anne eğitim düzeyi ortaokul($\bar{x}=27.23$) olan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir ($p=0.050$, $p<0.05$). Aynı zamanda anne eğitim düzeyi ortaokul($\bar{x}=27.23$) olan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin, anne eğitim düzeyi ön lisans($\bar{x}=20.11$) olan sınıf öğretmeni adaylarının anne eğitim düzeylerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p=0.001$, $p<0.05$). Son olarak aynı alt boyutta anne eğitim düzeyi lise($\bar{x}=27.25$) olan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin, anne eğitim düzeyi ön lisans($\bar{x}=20.11$) olan sınıf öğretmeni adaylarının anne eğitim düzeylerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p=0.005$, $p<0.05$). η^2 değerinin 0.15 olması, etki büyüklüğünün yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan çocuk potansiyeli($p=0.044$) alt boyutu puanları onların anne eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0.05$, $\eta^2=0.13$). Bu bulgulardan yola çıkarak öğretimde yaratıcılık ölçeği çocuk potansiyeli alt boyutunda incelenen anne eğitim düzeylerinden hangileri arasında fark olduğunu tespit etmek için yapılan LSD Post Hoc testi sonuçları incelenmiştir. Öğretimde yaratıcılık ölçeği çocuk potansiyeli alt boyutunda; anne eğitim düzeyi ortaokul($\bar{x}=36.90$) olan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin, anne eğitim düzeyi lise($\bar{x}=31.93$) olan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p=0.016$, $p<0.05$). Aynı zamanda anne eğitim düzeyi ortaokul($\bar{x}=36.90$) olan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin, anne eğitim düzeyi ön lisans($\bar{x}=32.61$) olan sınıf öğretmeni adaylarının anne

eğitim düzeylerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p=0.030$, $p<0.05$). Son olarak aynı alt boyutta anne eğitim düzeyi ortaokul($\bar{x}=36.90$) olan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin, anne eğitim düzeyi lisans($\bar{x}=25.50$) olan sınıf öğretmeni adaylarının anne eğitim düzeylerinden de daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p=0.019$, $p<0.05$). η^2 değerinin 0.13 olması, etki büyüklüğünün orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının anne eğitim durumlarına göre öğretimde yaratıcılık ölçeğinin toplumsal değer alt boyutunun puanları için yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları da Tablo 4.18.'de sunulmuştur.

Tablo 4.18: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

ÖYÖ	Anne	Sıralar				
	Eğitim	N	Ortalaması	H	SD	p
Toplumsal	İlkokul	11	41.64	2.290	5	0.808
Değer	Ortaokul	30	46.95			
Toplam	Lise	16	39.56			
	Önlisans	18	41.83			
	Lisans	2	28.25			
	Lisans	7	37.29			
	Üstü					
	Toplam	84				

Tablo 4.18.'de görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan toplumsal değer($p=0.808$) alt boyutu puanları onların anne eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($H=2.290$, $p>0.05$).

4.16. On Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on altıncı alt problemi “Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılıkları, ilgi alanlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmişti. Bu problemin çözümüne yönelik araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının

sanat ilgi alanına göre öğretimde yaratıcılık ölçeği puanları için yapılan t-testi sonuçları Tablo 4.19.'te sunulmuştur.

Tablo 4.19: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanat İlgi Alanına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan t-Testi Sonuçları

ÖYÖ	Sanat	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Öğretmen Özyeterliliği	Evet	49	66.20	11.73	84	-1.795	0.076
	Hayır	16					
Çevresel Teşvik	Evet	49	24.95	7.97	84	0.398	0.691
	Hayır	35					
Çocuk Potansiyeli	Evet	49	35.02	6.23	84	1.515	0.134
	Hayır	35					
ÖYÖ Toplam	Evet	49	190.02	22.10	84	0.519	0.605
	Hayır	16					

Tablo 4.19.'da görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinden aldıkları toplam puan onların sanat ilgi alanına göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($\bar{x}$ =190.02, p =0.605, $p>0.05$). Aynı zamanda sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan öğretmen özyeterliliği(p =0.076) alt boyutu, çevresel teşvik(p =0.691) alt boyutu ve çocuk potansiyeli(p =0.134) alt boyutu puanları onların sanat ilgi alanına göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir ($p>0.05$). Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının sanat ilgi alanına göre öğretimde yaratıcılık ölçeğinin toplumsal değer alt boyutunun puanları için yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları da Tablo 4.20.'de sunulmuştur.

Tablo 4.20: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanat İlgi Alanına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

ÖYÖ	Sanat	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	p
Toplumsal Değer	Evet	49	47.58	2331.50	608.500	0.023*
	Hayır	35	35.39	1238.50		
Toplam	Toplam	84				

Not: * $p<0.05$

Tablo 4.20.'de görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan toplumsal değer($p=0.023$) alt boyutu puanları onların sanat ilgi alanına göre anlamlı farklılık göstermektedir ($U=608.500$, $p<0.05$). Bu bulguya göre; toplumsal değer alt boyutunda ilgi alanı sanat olan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin($\bar{x}=47.58$) ilgi alanı sanat olmayan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinden($\bar{x}=35.39$) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının spor ilgi alanına göre öğretimde yaratıcılık ölçeği puanları için yapılan t-testi sonuçları Tablo 4.21.'de sunulmuştur.

Tablo 4.21: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Spor İlgi Alanına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan t-Testi Sonuçları

ÖYÖ	Spor	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Öğretmen	Evet	40	66.90	11.77	82	-0.901	0.370
Özyeterliliği	Hayır	44					
Çevresel	Evet	40	24.72	8.19	82	0.053	0.958
Teşvik	Hayır	44					
Çocuk	Evet	40	34.17	6.15	82	0.118	0.907
Potansiyeli	Hayır	44					
ÖYÖ Toplam	Evet	40	186.00	25.97	82	-1.032	0.305
	Hayır	44					

Tablo 4.21.'de görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinden aldıkları toplam puan onların spor ilgi alanına göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($\bar{x}=186.00$, $p=0.305$, $p>0.05$). Aynı zamanda sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan öğretmen özyeterliliği($p=0.370$) alt boyutu, çevresel teşvik($p=0.958$) alt boyutu ve çocuk potansiyeli($p=0.907$) alt boyutu puanları onların spor ilgi alanına göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir ($p>0.05$). Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının spor ilgi alanına göre öğretimde yaratıcılık ölçeğinin toplumsal değer alt boyutunun puanları için yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları da Tablo 4.22.'de sunulmuştur.

Tablo 4.22: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Spor İlgi Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

ÖYÖ	Spor	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	p
Toplumsal	Evet	40	37.54	1501.50	681.500	0.074
Değer	Hayır	44	47.01	2068.50		
Toplam	Toplam	84				

Tablo 4.22.'de görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan toplumsal değer(p=0.074) alt boyutu puanları onların spor ilgi alanına göre anlamlı farklılık göstermemektedir (U=681.500, p>0.05). Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının spor ilgi alanına göre öğretimde yaratıcılık ölçeği puanları için yapılan t-testi sonuçları Tablo 4.23.'te sunulmuştur.

Tablo 4.23: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Müzik İlgi Alanına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan t-Testi Sonuçları

ÖYÖ	Müzik	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Öğretmen	Evet	33	71.00	10.65	82	1.877	0.064
Özyeterliliği	Hayır	51					
Çevresel	Evet	33	24.60	8.85	82	-0.070	0.944
Teşvik	Hayır	51					
Çocuk	Evet	33	34.69	5.93	82	0.667	0.507
Potansiyeli	Hayır	51					
ÖYÖ Toplam	Evet	33	195.66	20.62	82	2.116	0.037*
	Hayır	51					

Not: *p<0.05

Tablo 4.23.'te görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinden aldıkları toplam puan onların anne eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir (t=2.116, p=0.037, p<0.05). Bu bulguya göre; ilgi alanı müzik olan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin($\bar{x}$ =195.66) ilgi alanı müzik olmayan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinden($\bar{x}$ =184.45) daha yüksek olduğu

tespit edilmiştir. Aynı zamanda sınıf öğretmen adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan öğretmen özyeterliliği($p=0.064$) alt boyutu, çevresel teşvik($p=0.944$) alt boyutu ve çocuk potansiyeli($p=0.507$) alt boyutu puanları onların müzik ilgi alanına göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir ($p>0.05$). Araştırmaya katılan sınıf öğretmen adaylarının müzik ilgi alanına göre öğretimde yaratıcılık ölçeğinin toplumsal değer alt boyutunun puanları için yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları da Tablo 4.24.'te sunulmuştur.

Tablo 4.24: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Müzik İlgi Alanına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

ÖYÖ	Müzik	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	p
Toplumsal	Evet	33	50.35	1661.50	582.500	0.017*
Değer	Hayır	51	37.42	1908.50		
Toplam	Toplam	84				

Not: * $p<0.05$

Tablo 4.24.'te görüldüğü gibi, sınıf öğretmen adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan toplumsal değer($p=0.017$) alt boyutu puanları onların müzik ilgi alanına göre anlamlı farklılık göstermektedir ($U=582.500$, $p<0.05$). Bu bulguya göre; toplumsal değer alt boyutunda ilgi alanı müzik olan sınıf öğretmen adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin($\bar{x}=50.35$) ilgi alanı müzik olmayan sınıf öğretmen adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinden($\bar{x}=37.42$) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmen adaylarının teknoloji ilgi alanına göre öğretimde yaratıcılık ölçeği puanları için yapılan t-testi sonuçları Tablo 4.25.'te sunulmuştur.

Tablo 4.25: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Teknoloji İlgi Alanına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan Yapılan t-Testi Sonuçları

ÖYÖ	Teknoloji	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Öğretmen	Evet	69	67.85	11.76	82	-0.406	0.686
Özyeterliliği	Hayır	15					
Çevresel	Evet	69	24.60	7.85	82	-0.180	0.858
Teşvik	Hayır	15					
Çocuk	Evet	69	33.97	7.07	82	-0.325	0.746
Potansiyeli	Hayır	15					
ÖYÖ Toplam	Evet	69	188.10	25.08	82	-0.611	0.543
	Hayır	15					

Tablo 4.25.'de görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinden aldıkları toplam puan onların teknoloji ilgi alanına göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0.543$, $p>0.05$). Aynı zamanda sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan öğretmen özyeterliliği($p=0.686$) alt boyutu, çevresel teşvik($p=0.858$) alt boyutu ve çocuk potansiyeli($p=0.746$) alt boyutu puanları onların teknoloji ilgi alanına göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir ($p>0.05$). Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının teknoloji ilgi alanına göre öğretimde yaratıcılık ölçeğinin toplumsal değer alt boyutunun puanları için yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları da Tablo 4.26.'da sunulmuştur.

Tablo 4.26: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Teknoloji İlgi Alanına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

ÖYÖ	Teknoloji	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	p
Toplumsal	Evet	68	42.53	2892.00	542.000	0.982
Değer	Hayır	16	42.38	678.00		
Toplam	Toplam	84				

Tablo 4.26.'de görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan toplumsal değer($p=0.982$) alt boyutu puanları onların teknoloji ilgi alanına göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($U=542.000$, $p>0.05$). Araştırmaya katılan sınıf

öğretmeni adaylarının bilim ilgi alanına göre öğretimde yaratıcılık ölçeği puanları için yapılan t-testi sonuçları Tablo 4.27.'de sunulmuştur.

Tablo 4.27: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Bilim İlgi Alanına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan t-Testi Sonuçları

ÖYÖ	Bilim	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Öğretmen	Evet	68	67.16	11.81	82	-1.536	0.128
Özyeterliliği	Hayır	16					
Çevresel	Evet	68	24.77	7.89	82	0.249	0.804
Teşvik	Hayır	16					
Çocuk	Evet	68	33.38	6.79	82	-1.994	0.050
Potansiyeli	Hayır	16					
ÖYÖ Toplam	Evet	68	186.86	24.97	82	-1.566	0.121
	Hayır	16					

Tablo 4.27.'de görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinden aldıkları toplam puan onların bilim ilgi alanlarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0.121$, $p>0.05$). Aynı zamanda sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan öğretmen özyeterliliği($p=0.12$) alt boyutu ve çevresel teşvik($p=0.80$) alt boyutu puanları onların bilim ilgi alanına göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir ($p>0.05$). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan çocuk potansiyeli($p=0.050$) alt boyutu puanı onların bilim ilgi alanına göre anlamlı farklılık göstermektedir ($t= -1.99$, $p<0.05$). Bu bulguya göre; çocuk potansiyeli alt boyutunda ilgi alanı bilim olan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin($\bar{x}=33.38$) ilgi alanı bilim olmayan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinden($\bar{x}=37.06$) daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının bilim ilgi alanına göre öğretimde yaratıcılık ölçeğinin toplumsal değer alt boyutunun puanları için yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları da Tablo 4.28.'de sunulmuştur.

Tablo 4.28: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Bilim İlgi Alanına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

ÖYÖ	Bilim	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	p
Toplumsal	Evet	68	42.53	2892.00	542.000	0.982
Değer	Hayır	16	42.38	678.00		
Toplam	Toplam	84				

Tablo 4.28.'de görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan toplumsal değer(p=0.982) alt boyutu puanları onların bilim ilgi alanına göre anlamlı farklılık göstermemektedir (U=542.000, p>0.05). Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının genel kültür ilgi alanına göre öğretimde yaratıcılık ölçeği puanları için yapılan t-testi sonuçları Tablo 4.29.'da sunulmuştur.

Tablo 4.29: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Genel Kültür İlgi Alanına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan t-Testi Sonuçları

ÖYÖ	Genel Kültür	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Öğretmen Özyeterliliği	Evet	45	65.57	10.89	81	-2.181	0.032*
	Hayır	38					
Çevresel Teşvik	Evet	45	24.68	6.90	81	0.018	0.985
	Hayır	38					
Çocuk Potansiyeli	Evet	45	33.17	7.55	81	-1.423	0.159
	Hayır	38					
ÖYÖ Toplam	Evet	45	183.40	24.29	81	-2.309	0.023*
	Hayır	38					

Not: *p<0.05

Tablo 4.29.'da görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinden aldıkları toplam puan onların genel kültür ilgi alanlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir (t= -2.309, p=0.023, p<0.05). Bu bulguya göre; ilgi alanı genel kültür olan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin($\bar{x}$ =183.40) ilgi alanı genel kültür

olmayan sınıf öğretmen adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinden($\bar{x}=195.47$) daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda sınıf öğretmen adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan öğretmen özyeterliliği($p=0.032$) alt boyutu puanı onların genel kültür ilgi alanına göre anlamlı farklılık göstermektedir ($t= -2.181$, $p=0.032$, $p<0.05$). Bu bulguya göre; öğretmen özyeterliliği alt boyutunda ilgi alanı genel kültür olan sınıf öğretmen adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin($\bar{x}=65.57$) ilgi alanı genel kültür olmayan sınıf öğretmen adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinden($\bar{x}=71.05$) daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Sınıf öğretmen adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan çevresel teşvik($p=0.985$) alt boyutu ve çocuk potansiyeli($p=0.159$) alt boyutu puanları onların genel kültür ilgi alanına göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir ($p>0.05$). Araştırmaya katılan sınıf öğretmen adaylarının genel kültür ilgi alanına göre öğretimde yaratıcılık ölçeğinin toplumsal değer alt boyutunun puanları için yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları da Tablo 4.30.'da sunulmuştur.

Tablo 4.30: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Genel Kültür İlgi Alanına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

ÖYÖ	Genel Kültür	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	p
Toplumsal	Evet	45	37.40	1683.00	648.000	0.057
Değer	Hayır	38	47.45	1803.00		
Toplam	Toplam	83				

Tablo 4.30.'da görüldüğü gibi, sınıf öğretmen adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan toplumsal değer($p=0.057$) alt boyutu puanları onların genel kültür ilgi alanına göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($U=648.000$, $p>0.05$).

4.17. On Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on yedinci alt problemi “Sınıf öğretmen adaylarının öğretimde yaratıcılıkları, sanatsal aktivitelere katılım sıklığına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmişti. Bu problemin çözümüne yönelik araştırmaya katılan sınıf öğretmen adaylarının sanatsal aktivitelere katılım sıklığına göre öğretimde yaratıcılık

ölçeğinin; öğretmen özyeterliliği, çevresel teşvik ve çocuk potansiyeli alt boyutlarının puanları için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 4.31.'de sunulmuştur.

Tablo 4.31: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanatsal Aktiviteye Katılım Sıklığına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

ÖYÖ	Sanatsal				Varyansın		Kareler		Kareler		η^2
	Aktivite	N	$\bar{x}$	S	Kaynağı	Toplamı	Ortalaması	sd	F	p	
Öğretmen Özyeterliliği	Hiçbir Zaman	5	60.00	15.37	G. arası	1241.872	413.957	3	3.349	0.023*	0.11
	Nadiren	31	68.35	10.93	G. içi	9887.367	123.592	80			
	Bazen	43	67.30	10.88	Toplam	1129.238		83			
	Sık Sık	5	81.40	9.71							
	Toplam	84	68.09	11.57							
Çevresel Teşvik	Hiçbir Zaman	5	24.60	2.19	G. arası	90.883	30.294	3	0.515	0.673	
	Nadiren	31	25.70	7.33	G. içi	4703.438	58.793	80			
	Bazen	43	23.72	7.84	Toplam	4794.321		83			
	Sık Sık	5	26.60	11.01							
	Toplam	84	24.67	7.60							
Çocuk Potansiyeli	Hiçbir Zaman	5	27.80	9.06	G. arası	385.787	128.596	3	3.018	0.035*	0.10
	Nadiren	31	35.61	5.51	G. içi	3408.629	42.608	80			
	Bazen	43	33.23	6.99	Toplam	3794.417		83			
	Sık Sık	5	38.20	5.26							
	Toplam	84	34.08	6.76							
ÖYÖ Toplam	Hiçbir Zaman	5	171.60	32.70	G. arası	5113.384	1704.461	3	3.131	0.030*	0.10
	Nadiren	31	192.64	20.45	G. içi	43548.901	544.361	80			
	Bazen	43	185.44	23.92	Toplam	48662.286		83			
	Sık Sık	5	212.00	25.88							
	Toplam	84	188.85	24.21							

Not: * $p < 0.05$

Tablo 4.31.'de görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinden aldıkları toplam puan onların sanatsal aktivitelere katılım sıklığına göre anlamlı

farklılık göstermektedir ($p=0.030$, $p<0.05$, $\eta^2=0.11$). Bu bulgulardan yola çıkarak öğretimde yaratıcılık ölçeği toplam puanlarının sanatsal aktivitelere katılım sıklığından hangileri arasında fark olduğunu tespit etmek için yapılan LSD Post Hoc testi sonuçları incelenmiştir. Öğretimde yaratıcılık ölçeği toplam puanında; sanatsal aktivitelere hiçbir zaman ($\bar{x}=171.60$) katılmayan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin, sanatsal aktivitelere sık sık ($\bar{x}=212.00$) katılan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir ($p=0.008$, $p<0.05$). Öğretimde yaratıcılık ölçeği toplam puanında; sanatsal aktivitelere bazen ($\bar{x}=185.44$) katılan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin, sanatsal aktivitelere sık sık ($\bar{x}=212.00$) katılan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir ($p=0.018$, $p<0.05$). η^2 değerinin 0.11 olması, etki büyüklüğünün orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan öğretmen özyeterliliği ($p=0.023$) alt boyutu onların sanatsal aktivitelere katılım sıklığına göre anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0.05$, $\eta^2=0.10$). Öğretimde yaratıcılık ölçeği öğretmen özyeterliliği alt boyutunda; sanatsal aktivitelere hiçbir zaman ($\bar{x}=60.00$) katılmayan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin, sanatsal aktivitelere sık sık ($\bar{x}=81.40$) katılan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir ($p=0.003$, $p<0.05$). Öğretimde yaratıcılık ölçeği öğretmen özyeterliliği alt boyutunda; sanatsal aktivitelere nadiren ($\bar{x}=68.35$) katılan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin, sanatsal aktivitelere sık sık ($\bar{x}=81.40$) katılan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir ($p=0.017$, $p<0.05$). Öğretimde yaratıcılık ölçeği öğretmen özyeterliliği alt boyutunda; sanatsal aktivitelere bazen ($\bar{x}=67.30$) katılan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin, sanatsal aktivitelere sık sık ($\bar{x}=81.40$) katılan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir ($p=0.009$, $p<0.05$). η^2 değerinin 0.10 olması, etki büyüklüğünün orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Son olarak sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan çocuk potansiyeli ($p=0.035$) alt boyutu onların sanatsal aktivitelere katılım sıklığına göre anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0.05$, $\eta^2=0.10$). Öğretimde yaratıcılık ölçeği çocuk potansiyeli alt boyutunda; sanatsal aktivitelere hiçbir zaman ($\bar{x}=27.80$) katılmayan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin, sanatsal aktivitelere nadiren ($\bar{x}=35.61$) katılan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinden daha düşük olduğu tespit

edilmiştir ($p=0.015$, $p<0.05$). Öğretimde yaratıcılık ölçeği çocuk potansiyeli alt boyutunda; sanatsal aktivitelere hiçbir zaman ($\bar{x}=27.80$) katılmayan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin, sanatsal aktivitelere sık sık ($\bar{x}=38.20$) katılan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir ($p=0.014$, $p<0.05$). η^2 değerinin 0.10 olması, etki büyüklüğünün orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının sanatsal aktivitelere katılım sıklığına göre öğretimde yaratıcılık ölçeğinin toplumsal değer alt boyutunun puanları için yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları da Tablo 4.32.'de sunulmuştur.

Tablo 4.32: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanatsal Aktivitelere Katılım Sıklığına Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

ÖYÖ	Sanatsal	Sıralar				
	Aktivite	N	Ortalaması	H	SD	P
Toplumsal	Hiçbir	5	44.70	1.389	3	0.708
Değer	Zaman					
Toplam	Nadiren	31	43.85			
	Bazen	43	39.56			
	Sık sık	5	40.12			
	Toplam	84	52.40			

Tablo 4.32.'de görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan toplumsal değer ($p=0.708$) alt boyutu puanları onların sanatsal aktivitelere katılım sıklığına göre anlamlı farklılık göstermektedir ($H=1.389$, $p>0.05$).

4.18. On Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on sekizinci alt problemi “Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılıkları, mezun olduğu lise türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmişti. Bu problemin çözümüne yönelik araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının mezun oldukları lise türüne göre öğretimde yaratıcılık ölçeğinin; öğretmen özyeterliliği, çevresel teşvik ve çocuk potansiyeli alt boyutlarının puanları için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 4.33.'de sunulmuştur.

Tablo 4.33: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Öğretmen Özyeterliliği, Çevresel Teşvik ve Çocuk Potansiyeli Alt Boyutları Puanlarına Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

ÖYÖ	Mezun O. Lise	N	$\bar{x}$	S	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	p
Öğretmen Özyeterliliği	Sosyal Bilimler Lisesi	5	68.80	14.65	G. arası	19.188		4	0.034	0.998
	Fen Lisesi	3	67.66	10.01	G. içi	11110.050		79		
	Anadolu Lisesi	60	68.08	11.86	Toplam	11129.238		83		
	Meslek Lisesi	8	69.00	14.02						
	Toplam	84	68.09	11.57						
Çevresel Teşvik	Sosyal Bilimler Lisesi	5	27.60	7.66	G. arası	54.396		4	0.227	0.923
	Fen Lisesi	3	24.33	1.52	G. içi	4739.925		79		
	Anadolu Lisesi	60	24.61	7.83	Toplam	4794.321		83		
	Meslek Lisesi	8	23.50	7.19						
	Toplam	84	24.67	7.60						
Çocuk Potansiyeli	Sosyal Bilimler Lisesi	5	36.60	5.50	G. arası	172.817		4	0.942	0.444
	Fen Lisesi	3	33.66	8.50	G. içi	3621.600		79		
	Anadolu Lisesi	60	34.51	6.91	Toplam	3794.417		83		
	Meslek Lisesi	8	33.37	6.94						
	Toplam	84	34.08	6.76						
ÖYÖ Toplam	Sosyal Bilimler Lisesi	5	197.60	26.76	G. arası	753.419		4	0.311	0.870
	Fen Lisesi	3	189.66	9.29	G. içi	47908.867		79		
	Anadolu Lisesi	60	189.25	25.04	Toplam	48662.286		83		
	Meslek Lisesi	8	186.37	26.43						
	Toplam	84	188.85	24.21						

Tablo 4.33.'de görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinden aldıkları toplam puan onların mezun oldukları lise türlerine göre anlamlı farklılık

göstermemektedir ($p=0.870$, $p>0.05$). Aynı zamanda sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan öğretmen özyeterliliği($p=0.998$) alt boyutu, çevresel teşvik($p=0.923$) alt boyutu ve çocuk potansiyeli($p=0.444$) alt boyutu puanları onların mezun oldukları lise türüne göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir ($p>0.05$). Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının mezun oldukları lise türüne göre öğretimde yaratıcılık ölçeğinin toplumsal değer alt boyutunun puanları için yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları da Tablo 4.34.'te sunulmuştur.

Tablo 4.34: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Öğretimde Yaratıcılık Ölçeğinin Toplumsal Değer Alt Boyutu Puanlarına Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

<i>ÖYÖ</i>	<i>Mezun Oldukları</i>		<i>Sıralar</i>		<i>SD</i>	<i>p</i>
	<i>Lise Türü</i>	<i>N</i>	<i>Ortalaması</i>	<i>H</i>		
Toplumsal Değer Toplam	Sosyal Bilimler Lisesi	5	44.40	0.573	3	0.903
	Fen Lisesi	3	38.50			
	Anadolu Lisesi	60	38.48			
	Meslek Lisesi	8	34.94			
	Toplam	76				

Tablo 4.34.'te görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan toplumsal değer($p=0.903$) alt boyutu puanları onların mezun oldukları lise türüne göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($H=0.573$, $p>0.05$).

4.19. On Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on dokuzuncu alt problemi “Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılıkları ve yaratıcılık özyeterlilikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” şeklinde ifade edilmişti. Bu problemin çözümüne yönelik araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık toplam puanları ile alt boyutları ve yaratıcılık özyeterlilikleri

arasındaki ilişkiyi tespit etmek için yapılan Kendall's Tau-b Testi Analizi sonuçları Tablo 4.35.'te sunulmuştur.

Tablo 4.35: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretimde Yaratıcılık Düzeyleri ile Yaratıcılık Özyeterlilik Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Yapılan Kendall Tau-b Testi Analizi Sonuçları

Değişken	Öğretmen Özyeterliliği	Çevresel Teşvik	Çocuk Potansiyeli	Toplumsal Değer	ÖYÖ Toplam	Yaratıcılık Özyeterliliği
Öğretmen Özyeterliliği	1					
Çevresel Teşvik	0.120	1				
Çocuk Potansiyeli	0.360**	0.031	1			
Toplumsal Değer	0.230**	-0.084	0.367**	1		
ÖYÖ Toplam	0.642**	0.238**	0.583**	0.454**	1	
Yaratıcılık Özyeterliliği	0.235**	0.039	0.064	0.036	0.174*	1

Not: * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Yapılan Kendall Tau-b Korelasyon analizi sonucunda, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan öğretmen özyeterliliği alt boyutu ile yaratıcılık özyeterliliği arasında pozitif yönlü, orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur ($r_b=0.235$, $p=0.004$). Bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p < 0.05$). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık toplam puanları ile yaratıcılık özyeterliliği arasında pozitif yönlü, orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur ($r_b=0.174$, $p=0.029$). Bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p < 0.05$). Tabloya bakıldığında öğretimde yaratıcılık ölçeğinin alt boyutları arasında da ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre; sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan öğretmen özyeterliliği alt boyutu ile toplumsal değer alt boyutu arasında pozitif yönlü, orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur ($r_b=0.360$, $p=0.000$). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan öğretmen özyeterliliği alt

boyutu ile çocuk potansiyeli alt boyutu arasında pozitif yönlü, orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur ($r_b=0.230$, $p=0.003$). Bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p<0.05$). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan öğretmen özyeterliliği alt boyutu ile öğretimde yaratıcılık toplam puanları arasında pozitif yönlü, orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur ($r_b=0.642$, $p=0.002$). Bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p<0.05$). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan çevresel teşvik alt boyutu ile öğretimde yaratıcılık toplam puanları arasında pozitif yönlü, orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur ($r_b=0.238$, $p=0.002$). Bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p<0.05$). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan çocuk potansiyeli alt boyutu ile toplumsal değer alt boyutu arasında pozitif yönlü, orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur ($r_b=0.367$, $p=0.000$). Bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p<0.05$). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan çocuk potansiyeli alt boyutu ile öğretimde yaratıcılık toplam puanları arasında pozitif yönlü, orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur ($r_b=0.583$, $p=0.000$). Bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p<0.05$). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan çocuk potansiyeli alt boyutu ile öğretimde yaratıcılık toplam puanları arasında pozitif yönlü, orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur ($r_b=0.454$, $p=0.000$). Bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p<0.05$).

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1 Tartışma

Bu çalışma, sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilikleri ve öğretimde yaratıcılıkları ile onların kişisel değişkenleri arasındaki ilişkilerin ortaya çıkarılmasını amaçlamıştır. Bu kişisel değişkenler arasında cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, anne-baba eğitim durumu, ilgi alanları, sanatsal etkinliklere katılma sıklığı ve mezun olunan lise türü yer almaktadır.

5.1.1 Yaratıcılık Özyeterliliği

Yapılan istatistiklerden elde edilen sonuçlara göre, sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeyleri ile onların cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Adıgüzel (2016), Kurnaz (2011), Pehlivan (2019), Temizkan (2010) ve Şahin (2010) de yaptıkları araştırmalarda sınıf öğretmenlerinin yaratıcılık düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Öncü (1989) ise katılımcılarını çocukların oluşturduğu araştırmasında; erkek çocukların yaratıcılık düzeylerinin kız çocuklarının yaratıcılık düzeylerinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Gülel (2006) sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık düzeylerini çeşitli değişkenler açısından ele aldığı çalışmasında ise kadın sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık düzeylerinin erkek sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık düzeylerinde yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmada elde edilen bir diğer sonuca göre yaş değişkeni ile sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeyleri arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yıldırım (2006) da, “Öğretmenlerin yaratıcılığa bakış açısı ve ana sınıfı çocuklarının yaratıcılık düzeylerinin, öğretmenin yaratıcılık düzeyine göre incelenmesi” başlıklı çalışmasında öğretmenlerin yaratıcılık düzeylerinin yaşa göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Pehlivan (2019), “Sınıf öğretmenlerinin yaratıcılık düzeyleri ile yaratıcılığı destekleme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi” başlıklı çalışmasında 51 yaş ve üstü öğretmenlerinin yaratıcılıklarının daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çoban (2016) ise, “Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcılık düzeylerinin

incelenmesi” başlıklı çalışmasında okul öncesi öğretmenlerinin yaşları ile yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının öğrenim görmekte oldukları sınıf düzeyleri ile yaratıcılık özyeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ateş vd. (2004) de ilköğretim bölümü anabilim dalında öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeylerini belirlemeye yönelik yaptıkları araştırmada iki değişken arasında anlamlı farklılıklar bulamamışlardır.

Diğer bir demografik değişken olan sosyo-ekonomik düzey ile sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeyleri arasında anlamlı farklılıklara rastlanmıştır. Bu sonuçlara göre; sosyo-ekonomik durumu orta olan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinin, sosyo-ekonomik durumu iyi ve çok iyi olan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinden daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisinde, temel ihtiyaçlar karşılanmadan üst basamaklardaki ihtiyaçların karşılanamayacağından bahsetmiştir. Sosyo-ekonomik düzey sadece temel ihtiyaçları karşılayacak düzeyde kalırsa diğer ihtiyaçlar karşılanamayacaktır. Bu nedenle yaratıcılık özyeterlilik düzeyinin artırılabilmesi için maddi imkânların da belirli bir düzeyde olması gerektiği sonucuna ulaşılabilir. Şahin (2010) ise “İlköğretim öğretmenlerinde yaratıcılık, mesleki tükenmişlik ve yaşam doyumu” başlıklı çalışmasında yaratıcılık ile sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı farklılıklar olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Zeytun(2010) da okul öncesi öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmada aynı sonuca ulaşmıştır. Araştırmalarda farklı sonuçlar olması nedeniyle sosyo-ekonomik düzeyin yaratıcılığı neden etkilediği ya da etkilemediği üzerinde durulabilir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre sınıf öğretmeni adaylarının baba eğitim durumları ile onların yaratıcılık özyeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Polat (2017) ise yaptığı benzer çalışmada bu ikili arasında anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmiştir. Çoban (2016), “Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi” başlıklı çalışmasında okul öncesi öğretmenlerinin baba eğitim durumları ile yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Ancak sınıf öğretmeni adaylarının anne eğitim durumları ile onların yaratıcılık özyeterlilik düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre; anne eğitim durumu ortaokul olan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik

düzeylerinin, anne eğitim durumu lisans ve lisansüstü olan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinden daha düşük olduğu sonucu bulunmuştur. Aynı zamanda anne eğitim durumu ön lisans olan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinin de anne eğitim durumu lisans ve lisansüstü olan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinden düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çoban (2016) okul öncesi öğretmenleri ile gerçekleştirdiği benzer araştırmada anne eğitim durumları ile yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Polat (2017) de sınıf öğretmenleri ile gerçekleştirdiği çalışmada anne eğitim durumu ve yaratıcılık düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının ilgi alanları sanat, spor, müzik ve genel kültür olanlar ile onların yaratıcılık özyeterlilikleri arasında anlamlı farklılıklar olmadığı tespit edilmiştir.

Sınıf öğretmeni adaylarının ilgi alanı teknoloji olanlar ile onların yaratıcılıkları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Teknolojiye ilgi duyan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinin teknolojiye ilgi duymayan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinden daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hazar (2023) sınıf öğretmeni adayları ile yaptığı çalışmada teknoloji ile tasarım özyeterliliği arasında da anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna ulaşmıştır. Standler (1998) ise yaptığı çalışmada teknolojinin olumlu yönleri yanında görsel teknolojinin yaratıcılığı engelleyebileceği sonucuna ulaşmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının ilgi alanı bilgi olanlar ile onların yaratıcılıkları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bilime ilgi duyan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinin bilime ilgi duymayan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinden daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının sanatsal aktiviteye katılım sıklıkları ile yaratıcılık özyeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının mezun oldukları lise türleri ile yaratıcılık özyeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Adıgüzel (2016)'ın yaptığı araştırmada da aynı sonuca ulaşılmıştır. Çoban (2016), "Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi" başlıklı çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin mezun

oldukları lise türü ile yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

5.1.2 Öğretimde Yaratıcılık

Yapılan istatistiklerden elde edilen sonuçlara göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeyleri ile onların cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Adıgüzel (2016), Kurnaz (2011), Pehlivan (2019), Temizkan (2010) ve Şahin (2010) yaptıkları araştırmalar sonucunda cinsiyet ile yaratıcılık arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırmada elde edilen bir diğer sonuca göre sınıf öğretmeni adaylarının yaşları ile onların öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan çevresel teşvik alt boyutu arasında negatif yönlü, düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca sınıf öğretmeni adaylarının yaşları ile öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan toplumsal değer alt boyutu arasında pozitif yönlü, düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Sınıf öğretmeni adaylarının öğrenim görmekte oldukları sınıf düzeyleri ile onların öğretimde yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılarının okul öncesi öğretmeni adayı olduğu çalışmada Zeytun (2010) ise sınıf düzeyleri ile yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Diğer bir demografik değişken olan sosyo-ekonomik düzey ile sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı farklılıklara rastlanmamıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre sınıf öğretmeni adaylarının baba eğitim durumları ile onların öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan toplumsal değer alt boyutu arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Baba eğitim düzeyi ortaokul olan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin, baba eğitim düzeyi lise olan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Baba eğitim düzeyi lise olan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin ise; baba eğitim düzeyi ön lisans olan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının anne eğitim durumları ile onların öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan çevresel teşvik ve çocuk potansiyeli alt boyutları

arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Öğretimde yaratıcılık ölçeği çevresel teşvik alt boyutunda; anne eğitim düzeyi ilkokul olan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinin, anne eğitim düzeyi ortaokul olan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Anne eğitim düzeyi ortaokul olan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinin ise, anne eğitim düzeyi ön lisans olan sınıf öğretmeni adaylarının anne eğitim düzeylerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Son olarak aynı alt boyutta anne eğitim düzeyi lise olan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinin, anne eğitim düzeyi ön lisans olan sınıf öğretmeni adaylarının anne eğitim düzeylerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan çocuk potansiyeli alt boyutu puanları onların anne eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir. Öğretimde yaratıcılık ölçeği çocuk potansiyeli alt boyutunda; anne eğitim düzeyi ortaokul olan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinin, anne eğitim düzeyi lise, ön lisans ve lisans olan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilik düzeylerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buradan yola çıkarak öğretimde yaratıcılık ölçeğinin çocuk potansiyeli alt boyutu ele alındığında anne eğitim durumu arttıkça sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin düşmekte olduğu sonucu çıkarılabilir. Zeytun (2010) ise yaptığı benzer özellikteki çalışmada anne eğitim durumu ile yaratıcılık özyeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının ilgi alanları spor ve teknoloji olanlar ile onların öğretimde yaratıcılıkları arasında anlamlı farklılıklar olmadığı tespit edilmiştir.

Sınıf öğretmeni adaylarından ilgi alanı sanat olanlar ile onların öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan toplumsal değer alt boyutu puanları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Toplumsal değer alt boyutunda ilgi alanı sanat olan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin ilgi alanı sanat olmayan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buradan sanatın sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılıklarını arttırdığı sonucuna ulaşılabilir.

Sınıf öğretmeni adaylarından ilgi alanı müzik olanlar ile onların öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan toplumsal değer alt boyutu puanları ve toplam puanları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Toplumsal değer alt boyutunda ve öğretimde yaratıcılık toplamında ilgi alanı müzik olan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık

düzeylerinin ilgi alanı müzik olmayan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buradan müziğin de sanatta olduğu gibi sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılıklarını arttırdığı sonucuna ulaşılabilir.

Sınıf öğretmeni adaylarından ilgi alanı sanat bilim olanlar ile onların öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan çocuk potansiyeli alt boyutu puanları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Çocuk potansiyeli alt boyutunda ilgi alanı bilim olan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin ilgi alanı bilim olmayan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buradan bilimin sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılıklarını arttırdığı sonucuna ulaşılabilir. Pehlivan (2019) da sınıf öğretmenleri ile yaptığı çalışmada sanata ilgi duyan sınıf öğretmenlerinin duymayanlara göre daha yaratıcı oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarından ilgi alanı genel kültür olanlar ile onların öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan öğretmen özyeterliliği alt boyutu puanları ve toplam puanları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Öğretmen özyeterliliği alt boyutunda ve öğretimde yaratıcılık toplamında ilgi alanı genel kültür olan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin ilgi alanı genel kültür olmayan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buradan genel kültürün de sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılıklarını arttırdığı sonucuna ulaşılabilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının sanatsal aktiviteye katılım sıklıkları ile onların öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan öğretmen özyeterliliği ile çocuk potansiyeli alt boyutları puanları ve toplam puanları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Öğretimde yaratıcılık ölçeği öğretmen özyeterliliği alt boyutunda; sanatsal aktivitelere sık sık katılan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin bazen ve nadiren katılan sınıf öğretmeni adayları ile hiç katılmayan sınıf öğretmeni adaylarından daha yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir. Öğretimde yaratıcılık ölçeği çocuk potansiyeli alt boyutunda; sanatsal aktivitelere hiçbir zaman katılmayan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin sık sık ve nadiren katılan sınıf öğretmeni adaylarından daha düşük olduğu sonucu elde edilmiştir. Öğretimde yaratıcılık ölçeği toplam puanında; sanatsal aktivitelere sık sık katılan sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık düzeylerinin bazen katılan sınıf öğretmeni adayları ile hiçbir zaman katılmayan sınıf öğretmeni adaylarından daha yüksek

olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda sınıf öğretmeni adaylarının sanatsal aktivitelere katılım sıklığı arttıkça öğretimde yaratıcılık düzeylerinin de arttığı sonucuna ulaşılabilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının mezun oldukları lise türleri ile öğretimde yaratıcılık düzeyleri arasında ise anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Adıgüzel (2016)'nın çalışmasında da aynı sonuca ulaşılmıştır.

Son olarak sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterlilikleri ile öğretimde yaratıcılıkları arasındaki ilişkinin orta düzeyde, pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaratıcılık özyeterliliğı ile öğretimde yaratıcılık ölçeğinin alt boyutları arasında da pozitif yönlü, orta düzeyde ilişkiler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buradan yaratıcılık özyeterliliğı ile öğretimde yaratıcılığın birbirlerini etkilediğı sonucuna ulaşılabilir.

5.2 Sonuç

Yapılan araştırmalar sonucunda sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-ekonomik düzeyleri, anne eğitim durumları, teknoloji ve bilime olan ilgileri ile onların yaratıcılık özyeterlilikleri arasında anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterliliklerinin yüksek olabilmesi için belirli bir ölçüde sosyo-ekonomik düzeylerinin yüksek olması gerekir. Temel ihtiyaçlar karşılanırsa doğuştan gelen yaratıcılık yetisi ortaya çıkarılabilir. Yaratıcılık özyeterliliğinin geliştirilmesi için de yaratıcılığı geliştirebilecek daha fazla materyale ve etkileşime ihtiyaç vardır. Onlara ulaşabilmek için de temel ihtiyaç düzeyinden daha fazla bir sosyo-ekonomik düzeyde olması gerekir.

Sınıf öğretmeni adaylarının anne eğitim durumları ile yaratıcılık özyeterlilikleri arasında anlamlı bir farklılık varken baba eğitim durumları ile yaratıcılık özyeterlilikleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun nedenlerinden birisi çocukların gelişiminde babaların biraz daha geri planda kalması, annelerin çocukların gelişiminde daha fazla katkı sağlaması olabilir. Anne eğitim durumlarında oluşan farklılıkta anne eğitim durumu arttıkça sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterliliğinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının teknoloji ve bilime ilgilerin olması onların yaratıcılık özyeterlilikleri düşürmektedir. Bilim ve teknolojinin var olanı kullanarak ilerlemesi, nesnel bilgilerden oluşması, dogmatik olması gibi nedenlerden dolayı yaratıcılık özyeterliliklerini düşürdüğü sonucuna ulaşılabilir. Yaratıcılığın artması için daha öznel, var olanın dışında, belirli bir düşünce kalıbının dışında olan bilgilere ihtiyaç duyulur. Bu sonucun bir diğer nedeni de ilginin yaratıcılık dışında başka bir noktada olması ve bu konuya odaklanamaması olabilir.

Araştırmada yer alan bir diğer sonuca göre sınıf öğretmeni adaylarının baba eğitim durumları, anne eğitim durumları, ilgi alanı sanat, müzik, genel kültür ve bilim olanlar ile onların öğretimde yaratıcılıkları arasında anlamlı farklılıklar vardır.

Sınıf öğretmeni adaylarının baba eğitim durumlarının lise olması yaratıcılığı azaltırken ortaokul ve ön lisans olmaları öğretimde yaratıcılığı arttırmıştır. Burada farklılık olmasının nedenlerinden biri eğitim durumu arttıkça çocuğa ayrılan zamanın azalması olabilir. Bir diğer neden ise babanın çalışma şartlarından dolayı çocuğa yeteri kadar zaman ayıramaması olabilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının anne eğitim durumlarında ise anne eğitim durumu azaldıkça onların öğretimde yaratıcılıklarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bir diğer sonuca göre aynı zamanda öğretimde yaratıcılığın artması için belirli bir seviyede de eğitim durumunun olması gerekmektedir. Bu durum annenin çocuğa ayırabildiği süreyle ilgili olabilir. Çalışa bir annenin daha az zamanı olması nedeniyle çocukla geçirdiği kaliteli zaman dilimi de azalmaktadır. Bu nedenle yaratıcılığı artırıcı etkinlikleri çocukla birlikte gerçekleştiremeyecektir.

Sınıf öğretmeni adaylarının müzik ve sanata ilgisinin olması onların öğretimde yaratıcılıklarının artmasına katkı sağlamaktadır. Bu bilimlerde öznellik, farklılık ve çeşitli duyularla etkileşim olduğu için öğretimde yaratıcılığı arttırabilir. Ancak genel kültür ve bilime ilgilerinin olması onların öğretimde yaratıcılıklarının azalmasına neden olmaktadır. Yaratıcılık özyeterliliğinde elde edilen sonuçtaki gibi öğretimde yaratıcılıkta da aynı sonuca ulaşılmıştır. Bilim ve genel kültür kabul edilmiş, nesnel, farklılık göstermeyen, dogmatik bilgilerden oluştuğu için yaratıcılığı olumsuz etkilemektedir.

Sınıf öğretmeni adaylarının sanatsal aktivitelere katılım sıklığının artması da öğretimde yaratıcılıklarının artmasına katkı sağlamaktadır. Sanatsal aktivitelerin psikolojik etkileri, birden fazla duyuya hitap etmeleri, farklılıkları içinde barındırmaları gibi nedenlerden dolayı sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılıkları artmaktadır.

5.3 Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında, aşağıdaki önerilere yer verilmiştir.

- Araştırmanın ikinci ve on birinci alt problemlerinin sonucunda yaratıcılık ve yaş arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yaşın yaratıcılık üzerindeki etkisini belirlemek için aynı yaş gruplarından katılımcı sayısının fazla olduğu daha fazla yaş grubuyla bir çalışma yapılabilir.
- Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterliliklerini ve öğretimde yaratıcılıklarını etkileyen demografik özellikler (cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi vb.) dışında, psikolojik ve çevresel etkenlerle de ilişkilerini araştıran çalışmalar yapılabilir.
- Sınıf öğretmeni adaylarının anne eğitim durumlarının yaratıcılık özyeterliliğini ve öğretimde yaratıcılıkları ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu ilişkinin nedenlerini araştıran çalışma yapılabilir.
- Sınıf düzeyleri ile yaratıcılık özyeterlilikleri arasında bir ilişki olmadığı sonucundan yola çıkarak sınıf öğretmeni adaylarının 1. sınıftan 4. sınıfa kadar geçirdiği eğitim-öğretim süreçlerine yaratıcılığı arttıracak uygulamalı dersler eklenebilir.
- Teknoloji ve bilime ilgi duyan sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılıklarının ilgi duymayanlara göre daha az yaratıcı olduğu sonucundan yola çıkarak bu durumun alt nedenlerini araştıran bir çalışma yapılabilir.
- Sınıf öğretmeni adaylarının sanatsal aktiviteye katılım sıklıklarının artmasıyla öğretimde yaratıcılıklarının da artması sonucundan yola çıkarak onlara sanatsal aktivitelere daha kolay katılım sağlayacakları imkânlar sunulabilir.
- Öğretimde yaratıcılık ölçeğinde yer alan toplumsal boyut dikkate alındığında genel anlamda farklılıkların bu alt boyutta olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sebeple yaratıcılık, toplum, çevre ve kültürü içinde barındıran bir araştırma yapılarak oluşan farklılaşmanın alt nedenleri bulunabilir.

- Sınıf öğretmeni adaylarına eğitim-öğretim süreci boyunca yaratıcılıklarını geliştirebilmeleri için yaratıcılığı destekleyen anlatım yöntemleriyle mikroöğretim yapmalarına olanak sağlanabilir.
- Araştırmanın kapsamını genişletmek için benzer bir çalışma sınıf öğretmenleri ile de gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. Ü. (2003). *Etkili öğrenme ve öğretme*. Eğitim Dünyası Ak Yayınları.
- Adams, James. L. (2001), *Conceptual blockbusting: a guide to better ideas*, addison-wesley publishing company inc., Reading, Ma, USA.
- Adıgüzel, D. Ç. (2016). *Sınıf öğretmenin yaratıcı düşünme becerileri ile öğretmen davranışlarının öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine katkısı arasındaki ilişki*. [Yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Akdoğan, B. (1999). Bazı âyet ve hadisler doğrultusunda islâm açısından mûsikî sanatının değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 39(1), 379-392.
- Alder, H., (2004). *Yaratıcı zekâ*. Hayat Yayıncılık.
- Aral, N. (2004). Çocukta yaratıcılığın gelişimi. *Çoluk Çocuk Dergisi*, 36, 23-24.
- Argun, Y. (2004). *Okul öncesi dönemde yaratıcılık ve eğitimi*. Anı Yayıncılık.
- Aslan, N. Ve Cansever, B.A. (2009). Eğitimde yaratıcılığın kullanımına ilişkin öğretmen tutumları. *TÜBAV Bilim Dergisi*, 3 (2), 333 – 340.
- Atabek, O. (2020). Yaratıcı öz-yeterlik ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *World Journal on Education Technology: Güncel Sayılar*, 12 (2), 84-97.
- Atabek, O. ve Burak, S. (2019b). Müzik öğretmeni adaylarının eğitim teknolojisine yönelik özyeterlilik ve tutumları. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(29).
- Ateş, Aydın, Bahar, Durmuş, Polat, Yaman ve Emir (2004). *Öğretmen Adaylarının Yaratıcılık Düzeyleri*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 9, 105-116.
- Bağcı, H. (2015). Müziksel işitme, okuma ve yazma eğitiminde uygulanabilecek yaratıcı etkinlikler. *SED-Sanat Eğitimi Dergisi*, 3(2), 115-127.
- Balay, R. (2010). Öğretim elemanlarının örgütsel yaratıcılık algıları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 43(1).
- Bandura, A. (1986). *Algılanan öz-yetersizliğin yan etkileri olarak korkulu beklentiler ve kaçınan eylemler*.

- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American psychologist*, 37(2), 122.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological review*, 84 (2), 191–215.
- Barron, F., Harrington, D. M. (1981). Creativity, intelligence, and personality. *Annual Review Psychology*, 32, 439-476.
- Bıkmaz, H. F. (2004). Sınıf öğretmenlerinin fen öğretiminde öz yeterlik inancı ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Milli Eğitim, Kış*, 161.
- Bono, E.D. (1999). *Altı şapkalı düşünme tekniği*. Remzi Kitapevi.
- Borich, G. D. (2017). *Etkili öğretim yöntemleri: Araştırma temelli uygulama* (B. Acat, Çev. Ed.). Nobel Yayıncılık.
- Burak, S. ve Atabek, O. (2023). Yaratıcılık özyeterliliği ve tasarım özyeterliliğinin müziksel davranışlar ve kişisel değişkenlerle olan ilişkileri. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 13 (1), 35 – 57.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Demirel, F., Karadeniz, Ş., & Çakmak, E. K. (2016b). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cloninger, CR, Svrakic, DM ve Przybeck, TR (1993). Mizaç ve karakterin psikobiyolojik bir modeli. *Genel psikiyatri arşivleri*, 50 (12), 975-990.
- Çavuş, M. F. (2006). *İşletmelerde personel güçlendirme uygulamalarının örgütsel yaratıcılık ve yenilikçiliğe etkileri üzerine imalat sanayinde bir uygulama*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelik, Y. (2018). *Sınıf öğretmeni adaylarının müzik öğretimine ilişkin tutumları, öz yeterlilik inançları ve müzik yeteneklerine ilişkin öz yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çellek, T. (2001) Yaratıcılık: Eğitim sistemindeki boyutu. *Cumhuriyet Bilim ve Teknik Dergisi*, 741,18-19

- Çetin, Z. (2015). Yaratıcılığın gelişimi. *Erken çocukluk döneminde yaratıcılık ve geliştirilmesi*. Pegem Akademi.
- Çetingöz, D. (2002). *Okul öncesi eğitimi öğretmenliği öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişiminin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çiftçi, Y. (2002). *İlköğretim okulu yöneticilerinin yaratıcılık düzeyleri ile liderlik tarzları arasındaki ilişki*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Çoban, S. (1999). *Yöneticilerin yaratıcılık düzeyleri ile liderlik tarzları arasındaki ilişki*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Çoban, Ç. (2016). *Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Davashgil, Ü. (1989). “Yaratıcılık ve oyun”. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 71, 24 – 32.
- Demirel, Ö. (2011). *Eğitimde yeni yönelimler* (5 b.). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Doğan N. (2005). *Eğitimde yeni yönelimler* (5 b.). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Donald, W.C.(1985). *Meslek intiharı, yaratıcı yetenek ve özellikleri*. İlgi Yayınları.
- Durna, U. (2002). *Yenilik yönetimi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Erdoğan, M. (2006). Yaratıcılık ile öğretmen davranışları ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(17), 95-106.
- Ertekin, E. (2004). *Yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik bir grup rehberlik programının etkililik araştırması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fox, J. E. & Schirmacher, R. (2014). *Çocuklarda sanat ve yaratıcılığın gelişimi* (N. Aral ve G. Duman, Çev.) 7. Basım. Nobel Yayınevi.
- George, D. & Mallery, P. (2003). *SPSS for Windows Step By Step: A Simple Guide And Reference 11.0 Update*. Pearson Education, Inc, United States of America.

- Gibson, S. ve Dembo, MH (1984). Öğretmen yeterliliği: Bir yapı doğrulaması. *Eğitim psikolojisi dergisi*, 76 (4), 569.
- Gu J., He C. and Liu H. (2015). Supervisory styles and graduate student creativity: the mediating roles of creative self-efficacy and intrinsic motivation, *Studies in Higher Education*, September 1-22.
- Guilford, J. P. (1967). Creativity: yesterday, today and tomorrow. *The Journal of Creative Behavior*, 1 (1), 3- 14.
- Günel, G. (2006) *Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Güven, Y. (1999). *Erken çocuklukta yaratıcılık yeteneğini tanıma ve geliştirme*. Marmara üniversitesi anaokulu/anasınıfı öğretmeni el kitabı. (1. Basım). YA-PA Yayınları.
- Gökalp, M. (2016). Çocukta yaratıcılık ve yaratıcı çocuk etkinliklerinin “yaratıcılık ve geliştirilmesi” dersinde okul öncesi bölümü öğrencilerine olan etkisi (samsun eğitim fakültesi örneği). *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5- 3.
- Hazar, G. (2023). *Sınıf öğretmeni adaylarının tasarım özyeterlilikleri ve tasarım odaklı düşünceleri ile kişisel değişkenleri arasındaki ilişkiler*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Hermann, N. (1988). *The Creative Brain*. New York: Lake Lure.
- Kale, N. (1993). “Üç düşünsel yeti: Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme”, *Yaşadıkça Eğitim*, 28.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kasatura, İ. (1998). *Kişilik ve özgüven*. Evrim Yayınları.
- Kemertaş, İ. (1999). *Uygulamalı genel öğretim yöntemleri: “Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Birsen Yayınevi
- Kneller, G.F.(1967). *University of california, losangels, holt, rinehart and wiston*. London, York Chicago, Toronto, inc.

- Kurnaz, A.(2011). *İlköğretim öğretmenlerinin yaratıcılık düzeyleri ve demokratik tutumları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi.
- Memduhoğlu, H. B., Uçar, R. ve Uçar, H. İ. (2017). *Örnek uygulamalarla eğitimde yaratıcılık yaratıcı okul yaratıcı öğretmen*. Pegem A Akademi.
- Moody, H. R. (2006) *Aging sage publications company concepts and controversies*. (5. Bs.). USA:Sage Publications
- Morris, G. C. (2002). Psikolojiyi anlamak, psikolojiye giriş. Ayvaşık, H.B. & Sayıl, M. (Eds.) *Türk Psikologlar Derneği Yayınları*, 1.
- Onur, D. (2018). Psikoloji kuramları ve yaratıcılık ilişkisi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 145-156.
- Onur, D. ve Zorlu, T. (2017). Yaratıcılık kavramı ile ilişkili kuramsal yaklaşımlar. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*. 6 (3), 1535 – 1552.
- Orhon, G. (2014). *Yaratıcılık, nörofizyolojik, felsefi ve eğitsel temeller*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Öksüz, Y., & Coşkun, K. (2012). Öğretmenlik uygulaması I-II derslerinin zihin engelliler öğretmen adaylarının öz-yeterlilik algılamaları üzerindeki etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 131-155.
- Ömeroğlu, E., Turla, A. (2001). Okulöncesi dönemde yaratıcılık eğitimi ve desteklenmesi. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 151. 49-53.
- Öncü, T.(1989) *Torrance yaratıcı düşünme testleri ve Wartegg-Biedma kişilik testi aracılığıyla 7-11 yaş çocuklarının yaratıcılığı ve kişilik yapıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Öncü, E. (2014). *Öncü erken çocukluk döneminde yaratıcılık ve geliştirilmesi* (3 b.). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özaydın, T. E., Çavaş, P., & Cansever, B. A. (2017). Sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlilik inançlarının değerlendirilmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(1), 1-30.

- Özben, S. ve Argun, Y. (2002). Okul öncesi çocuklarının yaratıcı yetenekleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*, 1, 1-14.
- Özçelik, DA (2010). *Ölçme ve değerlendirme (5. Baskı)*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özden, Y. (2005). *Öğrenme ve Öğretme (Yedinci Baskı)*. Pegem A Yayıncılık.
- Öztürk, Ş. (2004). Eğitimde yaratıcı düşünme. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2004), 77-84.
- Pala, M. (1999). *Çocuk yuvalarında ve aileleriyle birlikte yaşayan 7-11 yaş grubu çocuklarda yaratıcılığın incelenmesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Parsıl, Ümit (2012): *Sanatta yaratıcılık*. An Kitap.
- Pehlivan, N.(2019), *Sınıf öğretmenlerinin yaratıcılık düzeyleri ile yaratıcılığı destekleme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek lisan tezi]. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Polat, M. (2017). *Sınıf öğretmenlerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile yaratıcılık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Puente-Díaz, R., & Cavazos-Arroyo, J. (2017). The influence of creative mindsets on achievement goals, enjoyment, creative self-efficacy and performance among business students. *Thinking Skills and Creativity*, 24, 1-11.
- Rıza, E. T. (1999). *Yaratıcılığı geliştirme teknikleri*. Anadolu Matbaası.
- Rıza, E. T. (2001). *Yaratıcılığı geliştirme teknikleri*. Kanyılmaz Matbaası.
- Rıza, E. T. (2004). *Yaratıcılığı geliştirme teknikleri*. (3. bs.). Birleşik Matbaa.
- Royston, R. ve Reiter-Palmon, R. (2019). Yaratıcı zihniyetler ve yaratıcı problem çözme arasında arabulucu olarak yaratıcı öz yeterlik. *Yaratıcı Davranış Dergisi*, 53 (4), 472-481.

- Rubenstein, LD, McCoach, DB ve Siegle, D. (2013). Yaratıcılık için öğretim ölçekleri: Öğretmenlerin yaratıcılığın öğretimine izin veren faktörlere ilişkin algılarını incelemek için bir araç. *Yaratıcılık Araştırma Dergisi*, 25 (3), 324-334.
- Samurçay, N. (1983). Zekâ ve yaratıcılık. *Eğitim ve Bilim*, 8(45).
- Sak, U. (2014). *Yaratıcılık gelişimi ve geliştirilmesi*. Vize Yayıncılık.
- San, İ. (2008). *Sanat ve eğitim: Yaratıcılık temel sanat kuramları sanat eleştirisi yaklaşımlar*. Ütopya Yayıncılık.
- San, İ., Güleriyüz, H. (2004). *Yaratıcı eğitim ve çoklu zekâ uygulamaları*. Artım Yayın Dağıtım.
- San, İ. (1979). Yaratıcılık iki düşünme biçimi ve çocuğun yaratıcılık eğitimi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 12 (1), 177-190.
- Schreglmann, S., & KAZANCI, Z. (2016). Öğretmen adaylarının “yaratıcı öğretmen” kavramına yönelik metaforik algıları. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 3(3), 21-34.
- Senemoğlu, N. (2003). *Türkiye’de sınıf öğretmeni yetiştirme uygulamaları, sorunları, öneriler*.
- Slavin, R.E. (2013). *Eğitim psikolojisi: Kuram ve uygulama*. (Çev: Galip YÜKSEL). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Standler, B.R. (1998). *Creativity in Science and Engineering*.
- Stern, S. ve Robinson, A. G. (1998) *Cooperative creativity*. Berrett Koehler Punlisher Inc.
- Sungur, N. (1997). *Yaratıcı düşünce*. Evrim Yayınları.
- Sungur, N. (1992). *Yaratıcı düşünce*. Özgür Yayın.
- Sungur, N., (1988), *Yaratıcı sorun çözme programının etkililiği – eyt öğrencilerine ilişkin bir deneme*. [Yayınlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sünbül, A. M. (2005). *Yaratıcılığı geliştirmek, Bulunduğu eser: Sünbül, A. M. (Ed.) Öğretmenin Dünyası, (155-168)*.
- Şahin, E.(2010). *İlköğretim öğretmenlerinde yaratıcılık, mesleki tükenmişlik ve yaşam doyumu*. [Yüksek lisan tezi]. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Şeneri, M.G.(1995). Yaratıcılık Konusundaki Yanlışlar Doğrular. *Anahtar Dergisi*, 7, 43.
- Şükrü, K. A. R. A., & Şençiçek, S. (2015). Yaratıcı çocuk yetiştirmede problemler ve çözüm önerileri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 90-97.
- Tanju, E. H. (2015). Yaratıcı düşünme kuram ve yaklaşımları. *Erken çocukluk döneminde yaratıcılık ve geliştirilmesi*. Pegem Akademi.
- Tanıt, T.(2007). *Eğitim yöneticilerinin değer tercihleri ile yaratıcılıkları arasında ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi.
- Taşpınar, M. (2017). *Kuramdan uygulamaya öğretim ilke ve yöntemleri*. Pegem Atıf İndeksi.
- Temizkan, M. (2010). Türkçe öğretiminde yazma becerilerinin geliştirilmesi. *TÜBAR - XXVII*, 621 – 643.
- Tierney, P. ve Farmer, SM (2002). Yaratıcı öz yeterlik: Potansiyel öncülleri ve yaratıcı performansla ilişkisi. *Yönetim Akademisi Dergisi*, 45 (6), 1137-1148.
- Tierney, P. ve Farmer, SM (2011). Zaman içinde yaratıcı öz yeterlilik gelişimi ve yaratıcı performans. *Uygulamalı Psikoloji Dergisi*, 96 (2), 277.
- Torrance, E. P. (1962). *Guiding creative talent*. Englewood cliffs, NJ: PrenticeHall.
- Top, S. (2008). *İşletmelerde yenilik ve yaratıcılık yönetimi*. Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Tschannen-Moran, M. ve Woolfolk Hoy, A., (2001). Teacher efficacy: capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education*, 17, 783–805.
- Turgut, İ.(1990). *Sanat felsefesi*. Karınca Matbaası.
- Turla, A. (2004). *Çocuk ve yaratıcılık:" Çocuğum daha yaratıcı olabilir mi?"*. Morpa Kültür Yayınları Limited Şirketi.
- TDK, (2023). <https://sozluk.gov.tr/>. (Erişim tarihi: 01.08.2023)
- Uysal, M. E. (2009). *İlköğretim Türkçe dersinde işbirlikli öğrenmenin eriş, eleştirel düşünce ve yaratıcılık becerilerine etkisi* (Doctoral dissertation, DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Ülgen, G. (1990) “Yaratıcılık ve Eğitim”. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 13.

- Üstün, A., & Tekin, S. (2009). Amasya eğitim fakültesindeki öğretmen adaylarının özyeterlilik inançlarının çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 35-47.
- Üstündağ, T. (2009). *Yaratıcılığa yolculuk*. Pegem A Yayıncılık.
- Üstündağ, T. (2002). *Yaratıcılığa yolculuk* (1 b.). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Wallas, G. (1926). *The art of thought* (Vol. 10). Harcourt, Brace.
- Yalçın, M. M. (2021). *Öğretimde yaratıcılık ölçeği'nin geçerlik-güvenirlik çalışması ve okul öncesi öğretmenlerinin 48-72 aylar arasındaki çocukların yaratıcılıklarını destekleme durumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yavuzer, H. (1996). *Çocuk psikolojisi birey ve öğrenme*. Bilim Yayınları.
- Yavuzer, H. (1989). *Yaratıcılık*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Yıldırım, B.(2006). *Öğretmenlerin yaratıcılığa bakış açısı ve anasınıfı çocuklarının yaratıcılık düzeylerinin, öğretmenin yaratıcılık düzeyine göre incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Yıldırım, R. (2003). *Yaratıcılık ve yenilik* (4 b.). Sistem Yayıncılık.
- Yıldırım, R., (1998), *Yaratıcılık ve yenilik*. Sistem Yayıncılık.
- Yılmaz, M., Köseoglu, P., Gerçek, C. Ve Soran, H. (2004). Öğretmen öz-yeterlilik inancı. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5(58).
- Yükseköğretim Kurulu (2007). *2006 – 2007 Sınıf Öğretmenliği Lisans Programı*. Ankara.
- Zeytun, S.(2010). *Okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin yaratıcılık ve problem çözme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.

EKLER

Ek-1. Kişisel Bilgi Formu

Değerli Meslektaşım,

Bu çalışma sınıf öğretmeni adaylarının öğretimde yaratıcılık ve yaratıcılık özyeterliliklerini belirlemek amacıyla yürütülmektedir. Bu doğrultuda hazırlanan ölçme aracı üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm size ait kişisel bilgileri belirlemeye, ikinci bölüm yaratıcılık özyeterliliklerini belirlemeye, üçüncü bölüm öğretimde yaratıcılıklarını belirlemeye yönelik soruları içermektedir. Lütfen, her bir maddenin yanındaki seçeneklerden uygun gördüğünüzü çarpı (X) ile işaretleyiniz. Bu çalışmada yer alan sınıf öğretmeni adaylarının kimlikleri gizli tutulacaktır. Ayırdığınız zaman ve gösterdiğiniz ilgi için hepinize şimdiden teşekkür ederim.

Ayşe Feyza ARICI

BÖLÜM I-KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz?

() Kadın () Erkek

2. Yaşınız?

() 18 ve altı () 19 () 20 () 21 () 22 () 23 () 24 () 25 ve üstü

3. Okumakta olduğunuz sınıf düzeyiniz?

() 1.Sınıf () 2.Sınıf () 3.Sınıf () 4.Sınıf

4. Sosyo-ekonomik durumunuz?

() Çok Kötü () Kötü () Orta () İyi () Çok İyi

5. Babanızın eğitim durumu?

() İlkokul terk () İlkokul () Ortaokul () Lise () Ön Lisans () Lisans () Lisans Üstü

6. Annenizin eğitim durumu?

() İlkokul terk () İlkokul () Ortaokul () Lise () Ön Lisans () Lisans () Lisans Üstü

7. İlgi alanlarınız? (Birden fazla seçebilirsiniz)

() Sanat () Spor () Müzik () Teknoloji () Bilim () Genel Kültür

8. Sanatsal aktivitelere katılma sıklığınız?

() Hiçbir zaman () Nadiren () Bazen () Sık sık

9. Mezun olduğunuz lise türü?

() Sosyal Bilimler Lisesi () Fen Lisesi () Anadolu Lisesi () Meslek Lisesi () Diğer

Belirtiniz:.....

Ek-2. Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği

BÖLÜM II – YARATICILIK ÖZYETERLİLİĞİ ÖLÇEĞİ

Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği					
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1.Özgün fikirler üretmekte iyi olduğumu düşünüyorum.					
2. Sorunları yaratıcı bir biçimde çözme yeteneğime güveniyorum.					
3. Başkalarının fikirlerini daha da geliştirmekte yetenekliyimdir.					

Ek-3. Öğretimde Yaratıcılık Ölçeği

Öğretimde Yaratıcılık Ölçeği								
		1 Kesinlikle katılmıyorum	2	3	4	5	6	7 Kesinlikle katılıyorum
Öğretmen Öz Yeterliği	1.Öğrencilerin düşüncelerinde daha esnek olmaları konusunda onlara yardımcı olabilirim.							
	2. Öğrencilerimin anlamlı akademik risk alma becerilerini zenginleştirebilirim.							
	3. Sınıftaki öğrencileri yaratıcı problem çözümleri için teşvik edebiliyorum.							
	4. Yaratıcı düşüncüyü öğretmek güçlü yanlarımdan biridir.							
	5.Öğrencilerimin özgün çözümler oluşturma yeteneklerini artırabilirim.							
	6. Hayal gücünü destekleyen bir sınıf atmosferi geliştirme yeteneğine sahibimdir.							
	7. Esnek düşünmeye teşvik edebilecek yeterlilikteyim.							
	8.Öğrencilerimin dünyayı farklı açılardan görmelerine yardımcı olabilirim.							
	9. Öğrencilerime görünüşte birbiriyle bağlantısı olmayan fikirlerde bağlantılar bulmayı öğretebilirim.							
	10.Birçok öğrencinin daha yaratıcı olmasına yardım ederim.							
	11. Öğrencilerimin sahip olduğu özgün düşüncelerin miktarını arttırabilirim.							
	12. Öğrencilerin kendi özgün fikirlerini detaylandırmalarına yardımcı olabilecek yeterlilikteyim.							
	13. Yaratıcı problem çözme öğretmek güçlü yanlarımdan biri değildir.							
Çevresel Teşvik	14.Yaratıcı düşüncüyü öğretmek okulum tarafından onaylanmayabilirdi.							
	15.Okulumun öncelikleri, öğrencilerin yaratıcı şekilde düşünmelerini öğretmeyi içermiyor.							
	16. Benim okul yönetimim beni öğrencilerimin yenilikçi düşünmelerini geliştirmem için destekler.							
	17. Mevcut okul ortamım öğretmenleri bağımsız düşünceler üretmek için teşvik etmiyor.							

	18. Mevcut okul ortamım, öğrenci yaratıcılığının gelişimine çok az değer veriyor.							
	19. Öğrencilerin yaratıcılığını arttırmak okulumda bir önceliktir.							
Toplumsal Değer	20. Bireyler sorunlara farklı yöntemlerle yaklaştığında, insanlığın dünya hakkındaki bilgisine katkı sağlarlar.							
	21. Herhangi bir çalışma alanında gelişebilmek için özgün düşünceler gereklidir.							
	22. Yaratıcı düşünmenin öğrencilerin öğrenmesi için en önemli beceri olduğuna inanıyorum.							
	23. Yeni ve yaratıcı fikirler olmasaydı, gelişmiş ülkeler geride kalabilirdi.							
	24. Yaratıcılık hayatı kurtarabilir							
	25. Daha yaratıcı insanlar olsaydı, daha fazla sorun çözülebilirdi.							
	26. Olumlu değişimi sağlamak için yeni fikirler üretilmelidir.							
	27. Yaratıcı insanlara gerçekten ihtiyacımız var.							
	28. Yenilikçi fikirler toplumu ileriye taşıyabilir.							
	29. Eski problemler yeni fikirlerle çözülebilir.							
Çocuk Potansiyeli	30. Tüm öğrenciler özgün fikirler geliştirebilirler.							
	31. Yaratıcılık sadece birkaç öğrencinin sahip olabileceği bir yetenektir.							
	32. Tüm öğrenciler yaratıcı problem çözme becerilerini geliştirebilirler.							
	33. Tüm öğrenciler bir tartışmaya yenilikçi düşünceler ile katkı sağlayabilir.							
	34. Tüm öğrenciler yenilikçi bir şeyler üretmeyi öğrenebilirler.							
	35. Öğrenciler, olaylara farklı açıdan bakma becerilerinde gelişim gösterebilirler							

Ek-4. Ölçek Kullanım İzinleri

Ölçek Kullanma İznî

Gelen Kutusu x

Ayşe Feyza Arıcı

Alıcı: ben

15 Kas 2022 11:25

☆ ↶ ⋮

Merhaba Öğuzhan Hocam, Ben Ayşe Feyza ARICI. Şimşek/Merkez'de bir okulda 1. sınıf öğretmeni olarak görev yapmaktayım. Aynı zamanda Akdeniz Üniversitesinde yüksek lisans yapıyorum. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık ve Tasarım Özyeterlilikleri üzerine bir tez yazmak istiyorum. Tezimde izniniz olursa geliştirdiğiniz "Tasarım Özyeterlilik Ölçeği" ile "Yaratıcılık Özyeterlilik Ölçeği"ni kullanmak istiyorum. Şimdiden teşekkür ediyorum.

Oğuzhan

Alıcı: ben

15 Kas 2022 16:10

☆ ↶ ⋮

Ayşe Feyza Hanım merhaba,

Tasarım Özyeterlilik Ölçeği ile Yaratıcılık Özyeterlilik'i'ne ilgili duymamızdan dolayı mutlu oldum. Her iki ölçeği de araştırmalarınızda kullanabilirsiniz.

Ölçekleri edinebilirsiniz. Umarım yararlı olur. Araştırmanın yürütülmesi, bulguların çözümlenmesi ve sonuçların rapor edilmesi sürecinde yardımcı olabileceğim bir durum olursa elimden geleni de yaparım. Size araştırmalarınızda kolaylıklar ve başarılar diliyorum.

Saygıları,

Oğuzhan
Research Assistant

Department of Curriculum and Instruction
Akdeniz University
Antalya, Turkey
Oğuzhan Atabek, Ph.D.
Associate Professor of Educational Technology

Department of Curriculum and Instruction
Akdeniz University
Antalya, Turkey

Ölçek Kullanma İznî

Gelen Kutusu x

Ayşe Feyza Arıcı

Alıcı: ceylcekler

15 Kas 2022 11:49:43

☆ ↶ ⋮

Merhaba Canan Hocam, Ben Ayşe Feyza ARICI. Şimşek/Merkez'de bir okulda 1. sınıf öğretmenliği olarak görev yapmaktayım. Aynı zamanda Akdeniz Üniversitesinde yüksek lisans yapıyorum. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık ve Tasarım Özyeterlilikleri üzerine bir tez yazmak istiyorum. Tezimde izniniz olursa geliştirdiğiniz "Öğretimde Yaratıcılık Ölçeği"nizi kullanmak istiyorum. Şimdiden teşekkür ediyorum.

canan yıldız

Alıcı: ben

15 Kas 2022 11:49:43

☆ ↶ ⋮

Merhaba!

Ölçek ve Ölçekle ilgili malzemeleri ekteedir. Kolaylıklar dilerim.

Orijinal Mesaj

Kimden: "Ayşe Feyza Arıcı"

Konu: "ceylcekler"

Gönderilenler: 15 Kasım Salı 2022 11:49:43

Konu: Ölçek Kullanma İznî

...

2 Ekim - Gmail tarafından gönderildi

EK-5. ETİK KURUL ARAŞTIRMA İZNİ

Evrak Tarih ve Sayısı: 22.11.2022-510177

T.C
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ : 21.11.2022
TOPLANTI SAYISI : 20
KARAR SAYISI : 443

Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü **Doç. Dr. Sabahat BURAK**'ın danışmanlığım, **Ayşe Feyza ARICI**'nin araştırmacılığını üstlendiği, *"Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Özyeterlilikleri, Öğretimde Yaratıcılıkları ve Kişisel Değişkenleri Arasındaki İlişkiler"* konulu çalışmanın, fikri hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğun başvuruca ait olmak üzere, proje süresince uygulanmasının etik olarak **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA
Kurul Başkanı

Başkan
Prof. Dr.
Hilmi DEMİRKAYA

Başkan Yrd.
Prof. Dr.
Sibel MEHTER AYKIN

Üye
Prof. Dr.
Ebru İÇİGEN

Üye
Prof. Dr.
Nurşen ADAK

Üye
Prof. Dr.
Sibel PAŞAOĞLU YÖNDEM
(Raporlu)

Üye
Prof. Dr.
Taner KORKUT

Üye
Prof. Dr.
Gökhan AKYÜZ

Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Ayşe Feyza ARICI

Doğum Yeri ve Tarihi

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Akdeniz Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce, Almanca

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : Side Ali İhsan Barut İlkokulu (2014 – 2015)
Manavgat Taşağıl İlkokulu (2015 – 2016)
Özel Antalya Enerji Koleji (2017 – 2018)
(2018 – 2019)
Denizli Musa Kazım Mansır İlkokulu (2019 – 2020)
Şırnak Meşeiçi Şehit Bülent Deveci İO (2020 – halen)

İletişim

E-Posta Adresi

Telefon

Tarih :14/08/ 2023

İntihal Raporu

Ayşe Feyza Arıcı Yüksek Lisans Tezi

ORJİNALLIK RAPORU

% 11	%	% 11	%
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	BERAT DEMİRTAŞ. "SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ EĞİTİM İNANÇLARI", Journal of International Social Research, 2016 Yayın	% 1
2	ÖZDEMİR, Soner Mehmet. "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretim Sürecine İlişkin Öz-Yeterlik İnançlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", İletişim Hizmetleri, 2008. Yayın	% 1
3	Özlem YAŞAR, Meryem VURAL BATIK, Şevket ÖZDEMİR. "The Subjective Well-being and Hope Levels of Mothers with Children Who Stutter: Cross-Sectional Study", Türkiye Klinikleri Journal of Health Sciences, 2022 Yayın	% 1
4	KONAKMAN YAVUZ, Gamze, YELKEN YANPAK, Tuğba and TOKMAN SANCAR, Hatice. "Sınıf öğretmeni adaylarının tıbbilerine ilişkin algılarının çeşitli değişkenlere göre	% 1

Ek-6. Bildirim Sayfası

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir. Tezim/Raporum sadece Akdeniz Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

☐ Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

01.08.2023

AYŞE FEYZA ARICI